

DELAVSKA ENOTNOST

GLASILO ENOTNIH STROKOVNIH ZVEZ DELAVCEV IN NAMEŠČENCEV SLOVENIJE

Leto I., št. 26 Ljubljana, 9. novembra 1945 Cena Din 2.—. Mesečna naročnina Din 8.—.

Delavski razred in 11. november

Se nekaj dni nas loči od zgodovinskega 11. novembra od dneva, ko bo delavski razred Slovenije in Jugoslavije pokazal svojo moč, svojo zrelost, svojo pravo legitimacijo najmočnejše sile v Sloveniji in Jugoslaviji.

Zdaj, ko stojimo na tem velikem ovinku ki delavski razred loči od vsega starega in nam odpira vrata v novo življenje, ki ga je prav delavski razred tako hrepeneče pričakoval, boril se zanj trpel in umiral po ječah in taboriščih, kljub vsemu nosil večko zastavo prvenstva, napredka in novih idej, za katere so šli vsi ostali sloji našega naroda v krvavo borbo, ki ji ni primera v svetovni zgodovini, se lahko ozremo v našo zgodovino, da bomo znali oceniti vsebino pravega življenja delavca in nameščenca v preteklih desetletjih, njegovo moč in klavno politično, gospodarsko in kulturno življenje na naši lepi zemlji, ki je polna naravnega bogastva, do katerega pa ni imel delavski razred nikoli nobenih pravic.

Že ob nastanku razvijajoče se industrije v preteklem stoletju, ko je vzporedno rasel delavski razred v Sloveniji, so vse močne sile, ki so imele gospodarsko, politično in kulturno življenje v svojem zakupu, stremele za tem, da bi razvijajoči se delavski razred Slovenije ostal v večni politični in kulturni nevednosti, da bi se ves življal v vlogi pridnega delavca, ki verno spoštuje delodajalca in da vidi v njem svojega največjega dobrotnika, ki bo skrbel, da se bo popolnoma življal v razmere na slovenski zemlji, kajti za njegovo abecedo znanja in redko žlico močnika bo skrbel pešiča ljudi, ki ima večno legitimacijo delilca vseh zemeljskih dobrot, katere delavska raja s svojim suženjskim delom nakopiči.

Zganile so se puhle glave izkoriščevalcev, ko je ob pariški komuni 1871 tudi v delavski razred Slovenije padla iskra upanja, samozavesti, moči in vere v svoje zgodovinsko poslanstvo. Nemislivi stroji žandarjev so imeli več besede, kot pa najboljši delavci; strah in trepet je šel v kosti nazadnjaških gospodi ob nastanku prvih strokovnih organizacij. Spričo tega nastopa delavskega razreda vidimo, kako kruto je že takrat reakcija znala kaznovati najbolj zavedne delavce, ki so bili širitelji novih idej bratstva, enotnosti in napredka. Zato vidimo pionirje delavskega razreda železnika in njegove tovariše, kako jih sodijo takratni veleposestniki in graščaki. Od teh pionirjev dalje vidimo dobo polno vsakodnevnih borb in težav za pravice delavskega razreda: pasje biče na mizah ravnateljev, mrke bajonete in vsakem sestanku, nastopi žandarjev v Trbovljah, ki so pritisli na protidelavcem, ki so se zavedali svojih pravic.

Dolgotrajna je bila borba za splošno enako volilno pravico, do katere delavski razred kot ustvarjalec vseh dobrin ni imel. Kaj, enaka splošna volilna pravica — so gremi takratni oblastniki — »to je naša poguba! Ta revni razred naj dela, a mi mu bomo kovali zakone življenja!« V tistih časih pa je mojster slovenske besede Ivan Cankar napisal: »Na tvojih plečih, na plečih delavca-proletarca, leži bodočnost slovenskega naroda, naroda proletarca.«

Dalje vidimo, kako je dolga štiri leta 1914—1918 umiral za vero, dom in cesarja na vseh bojiščih Evrope, kamor so ga vodili naduti nemško cesarski puhi generali, kjer je umiral v desetstičnih skupno s svojim naravnim zaveznikom — kmetom. Vidimo, kako ga je prešinila ob žaru Oktobrske revolucije, ko je mislil, da bodo žarki Velikega Oktobra posijali tudi na našo ubogo slovensko zemljo. Dolga leta trpljenja, dela in večnega razočaranja v versajski Jugoslaviji, kjer so mu razni protiljudski elementi dali čuti svojo moč: na Zaloški cesti, kjer je tekla kri delavcev, razne »Obznanek«, kjer so mu uničili najbolj ljudsko stranko — Komunistično partijo, izdajstvo nekaterih voditeljev, ki so presedali k sovražnikom ter izdali s tem svoje prepričanje in delavski razred Trbovlje, kjer so se učili mladi jugoslovanski fašisti ubijati delavce po vzledu svojih sorodnikov — fašistov v Italiji

Bileća, Mitrovića, zagrebska in beograjska glavničaja, kamor so šli vsi dolgi transporti, kateri so kazali delavskemu razredu njegove pravice in korakani na čelu delavcev, ne ozirajoč se na vse težave, ki so jih čakale in jih končno privedle v dolgotrajno trpljenje po ječah.

Vse strahote in trpljenje, ki ga je doživel kralj Aleksander z Živkovičem od leta 1929 dalje, brezposelnost, beda, gladna stavka v Trbovljah 1933, ob kateri se je zgrozil ves kulturni svet. Pregažanje zavednih delavcev od strani Korošca, Kreka, Stojadinovića 1936, ko so zapirali in topli tekstilne delavce in delavke v Kranju.

Skratka, delavski razred vidi za seboj vijugasto cesto brezprimernega preganjanja, ponižanja in brezpravnosti, ki jo je doživel od leta 1941., da tega zgodovinskega leta, ko je za obrambo svojih pravic in za svojo lepo bodočnost vzel usodo v svoje roke in se vsa štiri leta domovinske vojne hrabro boril in umiral v deset tisočih na svoji lepi zemlji in s svojim naravnim zaveznikom kmetom dočkal in izvojeval skupno z narodi Jugoslavije zmago in svobodo, katere mu ne bodo vzete nobene sile tega sveta, in katere bo zvesto zavaroval na potu obnove novega človeškega življenja na svoji bogati zemlji

Zato bo za delavski razred Slovenije 11. november najbolj svečan dan v njegovi zgodovini, o katerem bodo govorili še pozni rodovi.

Naj bodo ti dnevi, ki nas ločijo od 11. novembra, dnevi temeljitega prepričevanja in vzgoje vseh tistih, ki se dvomijo v moč Osvobodilne fronte in Ljudske fronte. In da je že s tem, ko je počila prva puška 1. 1941., bila pokopana tudi nada vseh tistih protiljudskih elementov, da bi še kdaj koli obnovili stanje v naši državi tako, kakor je bilo prej.

Dejstvo je, da so Enotni sindikati delavcev in nameščencev najvažnejši činitelji Osvobodilne fronte v vsem javnem življenju. In če govorimo o obnovi v naši zemlji, je pač v največji meri odvisno od dela delavskega razreda, kako in kdaj bo ta obnova izvršena. In prav spričo te vloge, kakršno ima delavski razred v naši novi državi, mora biti vsak organiziran član strokovnih organizacij ponesen, da pripada taki močni delovni armadi, ki je nosilec napredka in blagostanja v naši zemlji.

V teh dneh je tudi dolžnost odborov Osvobodilne fronte po tovarnah, rudnikih in obratih, da z vso silo izvršuje svoje politično delo na svojem delovnem področju in da tudi pomagajo po terenu v predvolilni kampanji. S svojim pravnim delom in prepričevanjem bodo naše Enotne strokovne zveze uničile propagando vseh tistih smešnih bedah ostankov, ki še verujejo, da se bodo kdaj vrnili narodni izdajalci. Da, vrnili se bodo, saj prav zdaj naše časopise prinaša, da bo naša ljudska oblast sodila dva največja zločince: Rupnika in Nedića. Njim bodo sledili še drugi zločinci, ki imajo na vesti stotisočere žrtve naših najboljših ljudi. Sicer pa bodo 11. novembra doživeli vsi tisti bedni ostanki svoj velik udarec. Po tovarnah, rudnikih in obratih naj se razvije pravo tekmovanje, kateri odbor OF bo imel več predvolilnih zborovanj in sestankov, na svojem delovnem področju in na terenu po mestnih kvartih in po deželih.

S svojim delom v sedanjih predvolilnih dobi bomo najboljše dokazali, kako spoštujemo spomin vseh padlih borcev-delavcev, ki so padli v domovinski vojni, s tem, da bomo podvojili naše dosedanje delo, da bomo 11. novembra izšli čim močnejši. S tem se bomo najbolje pripravili na svoj največji praznik Osvobodilne fronte, na katero se pripravlja vse ljudstvo Slovenije, ker bomo dali ponovno izraza in za večno potrdili, da bo naša država demokratična, v kateri si bo ljudstvo samo gradilo boljšo bodočnost.

Zato bomo mi delavci, organizirani v Enotnih sindikatih 11. novembra pokazali, da smo res jedro Osvobodilne fronte, ki se zavedajo svoje vloge v novi državi.

Matevž Hacc.

11. NOVEMBER bo potrdilo pridobitev narodno-osvobodilne borbe

Veliko predvolilno zborovanje na Kongresnem trgu v Ljubljani

Kongresni trg je bil v nedeljo 4. t. m. spet poln manifestantov — Ljubljancov, ki so se v dolgih povokah zgrinjali tja, noseč zastave in transparente s pomembnimi napisi. En sam val navdušenja je preplaval množico, ki je z glasnim vzklikanjem dajala izraza in duša svojim mislim, posebno takrat, ko so se pojavili na okrašenih tribuni kandidati mesta Ljubljane.

Kot prvi je govoril predsednik NVS tovariš Boris Kidrič, ki je v svojem govoru naglasil, da bo naš slovenski narod na volitvah potrdil to, za kar smo se štiri leta bojevali v narodno-osvobodilni borbi, za kar je naš delavec, naš kmet, naš delovni inteligent štiri leta žrtvoval vse.

V teh zadnjih tednih so se povsod vršila predvolilna zborovanja, na katerih je naše ljudstvo razpravljalo o vseh težavah in o vseh argumentih, s katerimi skuša reakcija preslepiti ljudske množice. Je dejal tovariš Kidrič in izrazil željo, naj bi ta shod ponovil vse to kar je med volilno kampanjo izreklo slovensko ljudstvo samo.

»Za kaj gre pri teh volitvah? Samo za to, da nočemo nikoli več starega, nikoli več stare Jugoslavije, ki ni bila spoobna obvarovati ljudstvo pred imperialističnim inženjstvom, ki svojim narodom nikoli ni bila resnična domovina, ki jim ni nudila enakopravnosti, pač pa jih je zatirala. Gre za to, da nočemo nikoli več Jugoslavije brez demokracije, Jugoslavije fašističnih in kraljevskih diktatur, Jugoslavije socialnega izkoriščanja, tistega brezobzirnega brutalnega izkoriščanja, kar si ga je sploh mogoče misliti.

Te volitve so izraz naše odločne volje, da hočemo Jugoslavijo, kakršna je zrasla v narodno osvobodilni borbi, najusodnejši borbi jugoslovanskih narodov, kakršna je zrasla pod vodstvom največjega jugoslovanskega sina, tovariša maršala Tita.

V narodno-osvobodilno borbo pred štirimis leti niso šli in tudi niso v njej žrtvovali, pretilvali svoje krvi in izgubljali svojih življenj stari protiljudski oblastniki, v to borbo niso šli krovoseli, niso šli izkoriščevalci ljudskega znoja. Vsi ti so šli na drugo stran, šli so k okupatorju. V narodno-osvobodilno borbo je šlo naše ljudstvo, ki je prelivalo svojo kri, ki je darovalo svoja življenja. Zato je iz te borbe zrasla nova Jugoslavija. Ne taka, kakršna bi si želeli propadli protiljudski oblastniki, kakršno bi si želela dinastija, kakršno bi si želeli generali in višji oficirji, ki so armado razrušili in državo izdali. Zrasla je Jugoslavija takšna, kakršno si želi naše ljudstvo.

To je predvsem Jugoslavija, ki ne bo nikoli več dopustila, da bi bila vpržena v kakršenkoli voz reakcije ali tujega imperializma, ampak brani in bo vselej branila suverenost države in vseh svojih narodov. Nova Jugoslavija ne bo nikoli več dopustila reakcionarnim krogom doma, da bi izdajali naše državne in nacionalne interese kateremu koli tujemu imperialistu. To je Jugoslavija, ki ni več mačeha za svoje narode, ampak je postala resnična domovina svojih narodov, zakaj njenj narodi so enotopravni; to je Jugoslavija, v kateri niso več mogoče fašistične in kraljevske diktature, kajti v njej vlada ljudska demokracija. Jugoslavija je tista, v kateri pripada vsa oblast svobodnemu ljudstvu, v kateri ni več mogoče brezobzirno socialno izkoriščanje. Ni namreč več mogoče, da bi protiljudki oblastniki izkoriščali politično oblast kot sredstvo gospodarskega, socialnega izkoriščanja delovnega ljudstva. Jugoslavija je tista, kjer je politična oblast sredstvo delovnega ljudstva, zato, da si izvojuje čim čim boljše in čim boljše življenje.

Za to novo Jugoslavijo in proti stari razpadli Jugoslaviji bomo odločali 11. novembra. Sedanje volitve niso, kakor so bile svoje čase, ko so se pripravala med seboj posamezne stranke. To so volitve, ki jih smatra ljudstvo za svoj bistveni in usodni korak, kakor je smatralo ljudstvo za svoj bistveni in usodni korak odločitev, ko je šlo v narodno-osvobodilno borbo, te volitve so nadaljevanje naše odločitve v narodno-osvobodilni borbi, volitve, ki naj izrečejo, da mora ustava, sprejeta v Ustavodajni skupščini potrditi vse, kar so si pripravili naši narodi, kar so si priborilo naše ljudstvo.

»Volitve 11. novembra so volitve, ki jih smatra ljudstvo za svoj bistveni in usodni korak, kakor je smatralo ljudstvo za svoj bistveni in usodni korak odločitev, ko je šlo v narodno-osvobodilno borbo.«

Iz govora predsednika Narodne vlade Slovenije tovariša Borisa Kidriča, dne 4. novembra 1945.

V nadaljnjih besedah je tovariš predednik podal ja no sliko reakcije, ki je sicer pre-labotna, da bi se izpačala o njej kaj več govoriti. Ta reakcija skuša slepiti naše ljudske množice z raznimi »argumenti« samo s tem namenom, da bi se ne poslužile svojih pravic in bi se ne izreklo tako, kakor je v njihovem interesu.

»Mnogo opavka imamo z ekonomskimi povojnimi težavami. Prav te težave skušajo razni reakcionarni prišepetovalci izkoristiti. Pokazati skušajo na ljudsko oblast in na ljudstvo samo, češ, da ljudska oblast, da ljudstvo ni sposobno odpraviti teh ekonomskih težav. Te težave, pravijo, so rezultat ljudske oblasti, rezultat dejstva, da je prišlo ljudstvo na oblast.

Na ta »argumenti« je treba odgovoriti tole: prvič, katera država razen Sovjetske Zveze je danes v Evropi, kjer bi imelo ljudstvo sedaj, po vojni tudi v go-podarstvenem pogledu tak položaj, kot ga ima pri nas. Naj gredo ti reakcionarni prišepetovalci v katerokoli sosednjo državo, v katerokoli državo na zapadu in naj pogledajo dejanski položaj delovnega ljudstva, dejanj ki ekonomski položaj, red in organizacijo in naj potem odgovore, ali je pri nas slabše ali tam.

Drugič je treba opozoriti: te težave niso rezultat takšne ali drugačne oblasti, te težave so rezultat vojne, posledica vojnega razrušenja in te težave so posledica sodelovanja domače reakcije z okupatorjem. domača reakcija ni sodelovala samo politično, ampak je pomagala tudi ekonomsko uničevati našo deželo. Ista protiljudska, protinacionalna reakcija, ki je prej podpirala okupatorja in z njim sodelovala, ki mu je pomagala gospodarsko uničevati in rušiti našo deželo, bi hotela danes ekonomike težave napriliti nam.

Mi nismo nikoli krivi, da se bosta čez noč cedila mleko in med. Že takoj, ko smo prišli v osvobodeno Ljubljano in, ko so se ljubljanske množice zbrale okrog Izvršnega odbora Osvobodilne fronte, smo poudarili, da bo še ogromno težav, da se bomo morali še boriti z veliko pozitivnostjo. Niti enkrat ni en govornik v tej volilni kampanji dajal obljub, da bo ekonomskim težavam jutri kraj. Takih obljub tudi danes ne dajemo. Na prvo, mi od ljudstva, ker gre za ljudstvo, zahtevamo še nadaljnjo pozitivnost. Mi dajemo le eno obljubo: povojne težave, ki jih premagujemo danes, bodo premagane zares v korist ljudstva in ne tako, kakor po prvi svetovni vojni, ko je bila tako imenovana go-podarska konsolidacija storjena in korist protiljudskih magnatov in protiljudskih obla-inkov.

Za reakcionarnim izkoriščanjem ekonomskih težav pa se skriva še nekaj. Skriva se nevolja in zagenjenost reakcije nad pozitivnostjo, nad zavestjo našega ljudstva, ista zagenjenost, kakor se je skrivala prva leta osvobodilne borbe. Poznamo reakcijo s te strani. Tudi takrat, ko je bilo treba zgrabit za orožje in se z njim boriti proti okupatorju za svobodo in za to, kar imamo danes, tudi takrat je reakcija apelirala na nezavednost, na slaba čustva v naših ljudeh. Govorila je: ne žrtvuajte se, iz tega ne bo nastalo nič. Pa je nastala iz vsega tega naša svoboda, pa je nastala naša oborožena pest in naša divna Jugoslovanska vojska in je iz vsega tega nastalo to, kar imamo danes. Naše ljudstvo tudi takrat ni poslušalo reakcije, v nasprotju z njo in njenimi dejanj je šlo v oboroženo borbo in pokazalo višek svoje zavesti in pozitivnosti. Isto zavest in pozitivnost bi pokazalo tudi sedaj, ko gre za borbo proti ekonomskim težavam. V nasprotju z dejanjji reakcije in njenimi željami bo naše ljudstvo zmagovalo in si bo ustvarilo temelje za lepo bodočnost, za blagostanje ljudstva, za blagostanje novih pokolenj.

In drugi argument, ki ga uporablja reakcija, da so celo v zavezniškem inozemstvu ljudje, ki jim ova Jugoslavija ni simpatična, in ki lahko povzročijo tujo intervencijo je tovariš predsednik podčl. samo en odgovor, namreč, da je ta argument prvič izdajalski in drugič idijotki. »Kakor doma, tako so tudi v inozemstvu reakcionarni krogi, ki jim demokratična vsebina nove Jugoslavije ni všeč. Dobro vemo, zakaj je tako. Slep bi bil, kdor bi mislil, da je dru-

gače. Hkrati s tem pa raste avtoriteta nove Jugoslavije povsod po inozemstvu. Tudi v demokratičnih angleških in ameriških množicah je Jugoslavija od vseh malih in srednjih držav država, ki ima največje spoštovanje zato, ker se je njeno ljudstvo znalo boriti proti okupatorju z orožjem in zato, ker svoje suverenosti ni mo dobila na papirju, ampak smo si jo priborili z goimi rokami, in še ima Jugoslavija tisto mogočno zavezništvo države, s katero vred se je naše ljudstvo borilo, odkar je stopilo v nabo proti okupatorju. To je zavezništvo velikega ruškega naroda in vse Sovjetske zveze, Jugoslavija, ki je bila vselej in bo ostala zveza svojim obveznostim do velikih zaveznikov Anglije, Amerike in Sovjetske zveze, ki je znala v borbi proti okupatorju izvojevati svojo suverenost z orožjem, ta Jugoslavija — naj si izdajalci in idijoti mislijo, kar si hočejo — bo svojo suverenost znala ohraniti tudi v miru.

Za prišepetavanjem reakcionarnih krogov se skriva nekaj drugega. To je njihova popadla želja, da bi do egli s pomočjo nekaterih inozemskih intervencij to, česar k-jub zvezi z italijanskimi in nemškimi okupatorji niso mogli. Te želje so prav tako izdajalske, kakor je bilo izdajalsko njihovo početje za ča a okupacije. Med temi željami in njihovim početjem za časa okupacije je vez, ena sama rdeča nit in ta rdeča nit se imenuje narodno izdajstvo. V ostalem pa veči, ki prihajajo, vsak dan bolj smejijo njihove pobožne želje. Namesto odložitve volitev — s čimer so skušali slepiti ljudske množice — je prišla vet, da je angleško znanje ministristvo bvestilo našo državno komitijo, da nam bo izročen Rupnik.

O »pastirskem pi-smu« je tovariš predsednik dejal, da je to »vneti« »argumenti« obozicije, ki pravi, da pri nas zahajajo katolični katoliški cerkev. Poudaril je, da to »pastirsko pi-smo« ni imea nam-na braniti svobode vere in svobode katolčanov, ser pri nas nihce ne zatira katoliške svobode vere in svobode katolčanov, ker ne ovira popolnoma svobodnih verskih oredov. To pastirsko pi-smo je imelo prav isti namen, kakršnega je imel škof Rozman, ki se stopil na stran okupatorja, namreč huji kati proti ljudski oblasti in proti ljudskemu gibanju. To pastirsko pi-smo ni bilo poteno oikomur arugemu, kakor tisti reakciji doma in v inozemstvu, ki ji ni všeč, kar je pri nas, ki ji ni všeč naša ljudska oblast.

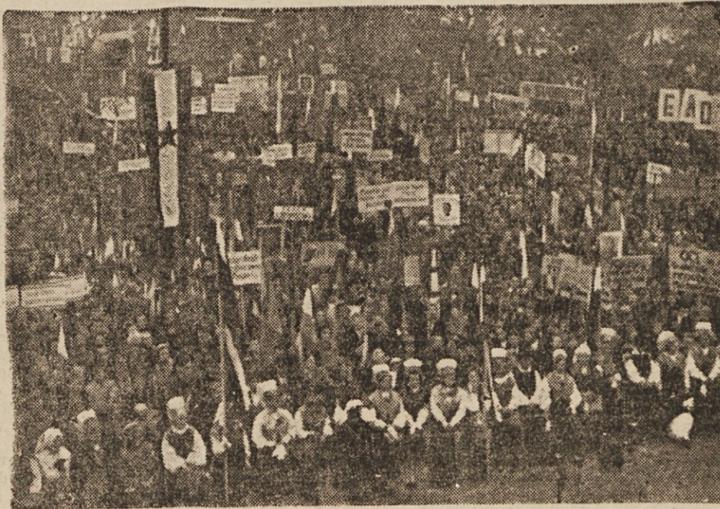
Tovariš predsednik je govoril nato še o enem »argumentu« onemogie reakcije, ki nima možnosti in nobenega programa, da bi nastopila s pozitivnimi predlogi. Reakcija v g-lavnem ne zmore drugega, kakor širiti vesti, ki se takoj potdajejo kot lažne. Na to je treba odgovoriti s tem, da tiste bodisi resnične reakcionarje, bodisi bedake, ki prenašajo te vesti, razkrijamo na licu mesta, da jih o-mesimo, pa bodo ti ljudje kmalu prenehali s širjenjem takih vesti. Reakcija je imela opozoren manever: ker ni bila sposobna priti na dan s pozitivnim programom, ki bi ga po-tavila proti programu Ljudske fronte, in ker dobro ve, da se bodo ljudske množice 11. novembra odločile prav tako, kakor so se odločile v narodno-osvobodilni borbi zato je proglasila ab-tinenco, češ, mi vemo, da bodo prišle množice volit, toda, ker nismo bili sami udeleženi, bomo imeli možnost reči, da so šle množice prisilno voliti, da v Titovi Jugoslaviji ni svobode in da zato te volitve niso pravi odraz razpoloženja množic.

Da prepričimo ta manever in njihovo dejansko borbo proti svobodni odločitvi naših ljudskih množic, je naše vodstvo pred agalo predsedstvu začel naše narodne skupščine »skrinjico brez liste«. S tem je bil zadan odločen udarec protidemokratičnemu, eni-nav-kemu manevru opozicije, ki je po eni strani proglašala abstinenco, po drugi strani pa bi pričela vpiti doma in v inozemstvu da naše volitve niso bile svobodne.

Jasna stvar — skrinjica brez liste je skrinjica tistih, ki hočejo staro Jugoslavijo, Jugoslavijo nacionalne neenakopravnosti in zatiranja, Jugoslavijo kraljevskih in fašističnih diktatur, Jugoslavijo, vprženo v voz inozemskih sovražnikov našega ljudstva in naših narodov, skrinjica t.ih, ki hočejo kraljevsko tiranijo in socialno izkoriščanje. Vsi tisti, ki hočejo tako Jugoslavijo, naj vržejo svoje krogičce v to skrinjico brez liste.

Mi pa hočemo novo Jugoslavijo, Jugoslavijo, kakršna je zrasla iz naše narodno-osvobodilne borbe, kakršna se je porodila iz krvi naših najboljših sinov in hčera, mi bomo vrgli svoje krogičce v skrinjico Ljudske fronte, v Titovo skrinjico. Dne 11. novembra bomo glasovali za v-e to, za čemer je naš narod težil stoletja, glasovali bomo za v-e to, za kar smo se pred štirimi leti podali v krvavo oboroženo borbo, glasovali bomo za svobodno republiko Slovenijo in zvezni ljudski republiko Jugoslavijo.

Govor predednika tovariša Kidriča je množica poslušala z velikim navdušenjem in ga spremljala z vzklikanjem in ploskanjem. Za njim je govoril tovariš Edvard Kocbek, zvezni minister za Slovenijo, kandidat na federalni listi za Dom narodov, ki je v svojem govoru poudaril, da volitve, ki se jim bližamo, niso neko formalno izpolnjevanje demokratičnih svobostin, ampak so del velikega grajenja slovenske domovine. Te volitve, ki so pred nami, predstavljajo pohod slovenskih ljudskih množic, da s svojim odločnim volilnim glasom izpolnijo in dokončajo to, kar je orožje tako zmoglav-

Veliko predvolilno zborovanje v Ljubljani na Kongresnem trgu dne 4. novembra

(Nadaljevanje na drugi strani.)

11. novembra bo delavski razred glasoval za Tita, za republiko kajti samo na ta način bo ohranil pridobitve težke narodno-osvobodilne borbe in zagotovil vsemu delovnemu ljudstvu Jugoslavije pravico in možnost do svobodnega in človeka dostojnega življenja.

Te volitve so nadaljevanje naše bistvene odločitve v narodno-osvobodilni borbi, volitve, ki naj izrečejo, da mora ustava, sprejeta v Ustavodajni skupščini, potrditi vse, kar so si pridobili naši narodi, kar si je priborilo naše ljudstvo.

Kaj mora vedeti vsak volilec

Vsak volilec, ki bo v nedeljo izpolnil svojo državljansko pravico in dolžnost, se mora zavedati, da volitve v Ustavodajno skupščino pomenijo dokončno potrdilo in zaključek veličasne narodno osvobodilne borbe. Da bo z volivnim dejanjem v nedeljo vsak državljan osebno potrdil pridobitve te borbe, potrdil naslo ljudsko demokracijo, potrdil oblast delovnega ljudstva, potrdil demokratično zvezno republiko Jugoslavijo, v kateri je vsem njenim narodom zagotovljena popolna enakopravnost in možnost razvoja v vsakem oziru. S tem svojim potrdilom pa bo obenem sičerni dal pečat na vse staro, na staro čaršijsko, protijudsko, monarhično Jugoslavijo, ki je bila temnica naših narodov.

Ker so volitve tako velikega pomena, je jasno, da je tudi samo volivno dejanje treba vzeti nadse resno. Gre predvsem za to, da pri volitvah zaradi nevednosti ali nerodnosti posameznih volivcev ne bi bilo nepotrebne izgube glasov, nepotrebnih motenj pri izvrševanju samega volivnega postopka in posebno kršenja demokratičnosti volitev. Zato naj se volivci že sedaj seznanjajo z volivnim postopkom in s tehničnimi določbami v zvezi z njimi.

Vsak volilec naj se čimprej pozanima, na katerem volišču bo volil. Še enkrat naj pogleda, če je vpisan v volivni imenik in naj si zapomni svojo zaporedno številko v imeniku, da se bo pri volitvah hitreje legitimiral. Vsak volilec mora glasovati osebno in sicer samo v onem kraju, v katerem je vpisan v volivni imenik. Glasuje pred volivno komisijo, ki je sestavljena iz treh članov ali njihovih namestnikov. Volivcem prisotstvuje lahko tudi zastopnik posameznih kandidatnih list, da kontrolirajo pravilno izvedbo volitev. Glasovanje traja dvanajst ur in sicer od 7 zjutraj do 7 zvečer. Glasovanje se vrši z gumijastimi kroglicami, katere se neslišno in nevidno spuščajo v posebne volivne skrinjice.

Ker bo imela ustavodajna skupščina dva doma: Dom narodov, v katerega bo vsak narod Jugoslavije ne glede na svojo številčno moč izbral po 25 svojih zastopnikov, in zvezno skupščino, v katero bo naše ljudstvo na vsakih 40.000 volivcev izvolilo po enega poslanca, bo vsak volilec istočasno na istem mestu glasoval dvakrat. Najprej bo spustil svojo kroglico v volivno skrinjico tistega kandidata za zvezno skupščino, kateremu bo izkazal svoje zaupanje. Nato bo glasoval še za Dom narodov. Volivne skrinjice za kandidata za oba doma bodo na dveh različnih mestih na volišču.

Poleg skrinjic kandidatov Ljudske fronte za Dom narodov in za zvezno skupščino bosta postavljeni tudi dve «skrinjici brez liste». In sicer ena poleg skrinjice kandidatov za zvezno skupščino in ena poleg skrinjice za Dom narodov. V «skrinjico brez liste» bo lahko vržel kroglico vsak, ki ne bo hotel glasovati za kandidata Ljudske fronte. Ta skrinjica je bila ustanovljena zato, da se ohrani popolna tajnost in demokratičnost glasovanja, kar je

hotela protijudska opozicija prepričati s tem, da se je abstiniirala od volitev. Vsak volilec mora vedeti, da je «skrinjica brez liste» skrinjica protijudske reakcije in narodnih sovražnikov. Zato noben posten rodoljub ne bo spustil kroglice v skrinjico brez liste, ker bi sicer glasoval proti samemu sebi, proti svojemu narodu in ljudstvu.

Vsak volilec mora s seboj na volišče prinesiti svojo osebno izkaznico. Pred člani volivne komisije mora glasno povedati svoje rodbinsko ime in poklic, tam, kjer je več volišč, pa tudi ulico, v kateri stanuje. Predsednik volivne komisije bo nato pregledal osebno izkaznico volivčeve. Ko bo ugotovil njegovo istovetnost, bo volivna komisija poiskala njegovo ime v volivnem imeniku. Nato volivna komisija volivca zabeleži v seznam onih, ki so že glasovali. Potem se začne glasovanje. Predsednik volivne komisije da volivcu gumijasto kroglico v desnico. Če volilec nima desne roke, mu jo da v levo, če pa je invalid brez obeh rok, tedaj more v njegovem imenu glasovati oseba, ki jo je sam za pooblaštil. Za tem odide volilec proti mestu, kjer so skrinjice kandidatov za zvezno skupščino. Roko, v kateri drži kroglico, mora stisniti v pest in z njo segeti v vsako skrinjico. Tudi tedaj, ko je že spustil kroglico v skrinjico kandidata, za katerega je glasoval, mora volilec znova stisniti pest. Obvezno je, da vsak volilec seže z roko tudi v «skrinjico brez liste». Šele potem, ko obide vse skrinjice, roko odpre, da vsi vidijo, da je glasoval. Ko volilec opravi volitve za zvezno skupščino, dobi drugo kroglico in preide na glasovanje za Dom narodov. Tudi tukaj je enak postopek, kakor ga je volilec že izvršil pri glasovanju za zvezno skupščino. Razlika je le v tem, da se za Dom narodov ne glasuje za posamezne kandidate, ampak za celotno kandidatno listo, na kateri je po 25 kandidatov in prav toliko namestnikov. Ko volilec izpolni svojo volivno pravico z glasovanjem v ustavodajno skupščino, je njegova dolžnost, da takoj zapusti volišče.

Stari ljudje, ki slabo vidijo in nepismeni volivci, imajo pravico zahtevati, da jim predsednik volivne komisije prečita imena na skrinjicah kandidatov in skrinjicah kandidatnih list. Predsednik volivne komisije pa je dolžan dati vsa pojasnila, ki jih volivci zahtevajo.

Naš volivni zakon zahteva tajnost glasovanja. Za vsak prestopok proti tajnosti volitev, pa naj ga stori kdorkoli, so predpisane zelo stroge kazni. Posebej je treba opozoriti, da bo kaznovan vsak, ki ne bi segel z roko v vse skrinjice in bi tako kršil volivno tajnost.

Tudi od pravičnega in nemoteno izvedenega volivnega postopka je odvisen uspeh volitev in zmaga Ljudske fronte. Zato je prav, da vsak državljan do podrobnosti s tem postopkom seznanjen in se skuša po svoji najboljši volji in vesti po njem ravnati, obenem pa naj o tem pouči tudi druge.

stega narodno osvobodilnega veta in Izvršnega odbora Osvobodilne fronte tovariš Josip Vidmar, nosilec federalne liste za dom na odov.

V svojem govoru je posebno poudaril besede: «Sedanje volitve o nadaljevanju narodno osvobodilne borbe tudi po drugi strani. Potrdile bodo našo ljud ko oblast in organe, ki so zrasli iz potrebe te borbe, ki so z njo v popolnem skladu Nobenega razloga nimamo, da bi se oprijemali drugih oblik demokracije. Mi svoje demokracije ne vrljujemo nikomur, pa tudi ne dovolimo, da bi nam kdo koli vsiljeval svojo.

Nato se je tovariš predsednik dotaknil tudi pomena konstitucije. Primerjal je današnjo, z ono po prvi svetovni vojni. Primerjal je tudi sedanje volitve z volivami v stari Jugoslaviji:

«Demokratičnost naše konstitucije ni samo v načinu, kako bo izvoljena, marveč tudi v tem, da bo se tavljena iz dveh domov: iz Zvezne skupščine in Doma narodov, ki bo odločal o vseh vprašanih ustave. Ta predstavljajo kontrolno jugoslovanskih narodov nad sklepi skupščine. Da bodo veljavni bodo morali biti sprejeti sklepi tako v Zvezni skupščini kot v Domu na odov.»

V nadaljnjih besedah je tovariš Vidmar omenil tudi vprašanja opozicije in to razgaljal z besedami: «Kdor je močan, ne piše sramotljivih pisem, ki so v bistvu sramotljiva amo zanje. Kdor je močan, se bije!»

Svoj govor je tovariš predsednik končal z besedami: «Oddolžimo se spominu padlih tovarišev, katerim prav te dni njihovi svojci delajo zadnje usluge, ko jih prevajajo k pokopu v rojstne kraje. Oddolžimo se njihovega spomnu, oddolžimo se njihovim žrtvam, nagradimo njihovo mrti z življenjem, ki bo lepše, ki bo svetlejšje in bo vredno tega, da so dali oni zanj življenja.

Oddolžimo se njihovemu spomnu in tudi svoji zavesti s tem, da glasujemo za li to maršala Tita glasujemo za novo Jugoslavijo, glasujemo za republiko Slovenijo in demokratični zvezni, ljudski republiko Jugoslavijo!»

Zborovalci so ob koncu zborovanja na predlog tajnika Mesnega odbora OF tovariša Kraigherja sprejeli dve resoluciji: maršalu Titu, predsedniku jugoslovanske vlade, in podpredsedniku Zvezne vlade tovarišu Edvardu Kardelju.

Množica se je razhajala z vzkljkanjem in pesmijo v mnogih manjših povokah v različne dele mesta. V mnogih primerih z godbo na čelu. Vsem pa je bila v rcih ja na zavest, da bodo do tojno proslavlj dan 11. novembra, da bodo kot vredni in zavedni državljani na ta dan izpolnili svojo državljansko dolžnost in glasovali za listo maršala Tita in s tem, za novo republiko Jugoslavijo, za novo in boljše življenje nas vseh in za boljše življenje znancev.

Člani strokovnih organizacij so uspešno sodelovali v predvolilni kampanji

Volilna kampanja je v okviru strokovnih organizacij dosegla posebno v zadnjem tednu velik razmah. Skoro vse sindikalne podružnice, vsa podjetja in tovarne, so imele predvolilna zborovanja in sestanke. V mnogih primerih so se delavci in nameščenci množično udeležili zborovanj, na katerih so govorili član glavnega odbora ESZDN, tajnik strokovnih zvez in kandidati. Prav na teh zborovanjih so naši delavci in nameščenci jasno in enuščno pokazali, da razumejo današnji čas, pomen volitev, saj bodo na teh volitvah enkrat za vselej izrekli svojo voljo, da hočejo zase in za svoje otroke ustvariti boljše življenje.

Predvolilni sestanki so se vršili v krajih, vseh in mestih ter industrijskih centrih. Tajnik zveze kovinarjev tovariš Šturm Anton je imel kot namestnik kandidata sestanek volivcev v Ihanu pri Domžalah, kjer je bilo navzočih 310 ljudi. Volivce so se zanimali zlasti za politična vprašanja. Posebno med mladno je bilo zelo razgibanost — kar kipele je od navdušenja. Vsi zborovalci so ostro obsodili delo reakcije in njene laži.

V Rafočah pri Lukovci, kjer je bilo zbranih 45 volivcev, je prav tako govoril tovariš Šturm. Zborovanje ni bilo prav polnoštevilno obiskano, ker je to mala gorska vasica, kjer so kmetje zelo oddaljeno naseljeni, vendar so navzoči izjavili, da bodo šli prav vsi vaščani na volišče.

Na Trzinu je bilo navzočih 350 ljudi. Tu prav poudarjajo obnavljanje svoje šole in prosvetni dom. Zdaj pa imajo šolo časno urejeno v župnišču. Vsi vaščani so se 100% vpisali v OF, kateri so predani z vso dušo in srcem.

V Mostah pri Kamniku je bila udeležba na zborovanju zelo številna — 298 ljudi — ki so vpisani v OF. Z velikim zanimanjem

so oslušali referate in zelo razgibanost posegli v debato. Po končnem zborovanju se kar niso hoteli raziti in so dali počje partizanske pesmi temu zborovanju še bolj odločen pečat.

Gospodinjске pomočnice, ki so organizirane v strokovni organizaciji so prav v teh pravih za volitve pokazale, da so izgubile tisti nekdanji občutek manjvrednosti. Danes pojdete na volišče skupaj s svojimi gospodinjami, z njimi vred bodo oddale svoj glas za Tita, za novo Jugoslavijo.

V Kranju so imele svoje predvolilno zborovanje, katerega se je udeležilo okrog 40 tovarišic. Prav živahno so se oglašile v debati.

Tudi v Kamniku so imele svoje predvolilno zborovanje, kjer se jih je udeležilo 22. V Ljubljani pa so imele že več predvolilnih zborovanj, ki so se jih vedno udeležile v velikem številu.

Delavci in nameščenci hotelske gostinske industrije so imeli v Ljubljani veliko predvolilno zborovanje, katerega se je udeležilo okrog 420 članov, in ki je pokazalo, da tudi ti člani dobro vedo kako velik in odločen je dan 11. novembra, in da bodo prav ta dan izrekli končno besedo, ko bodo oddali svoj glas za Ljudsko fronto.

V Lečah na Gorenjskem se je udeležilo takega zborovanja okrog 210 ljud. Posebno živahna je bila diskusija, v kateri se je govorilo v glavnem o agrarni reformi, o načenu in poteku volitev, ter o dvodomnem sistemu.

Usnjarske predelovalne stroke je imela v Domžalah množičen predvolilni sestanek svojih članov. Udeležilo se ga je okoli 200 delavcev in delavk. Tu se je razvila debata prav posebno okoli nove skrinjice brez liste, ki so jo prvi delavci krstili za «skrinjico smeti». Ti debat so tudi prav poseben po povezavi s kmeti. Razpravljali so tu-

di o vpisovanju v OF in o postavitvi odbora OF v tovarni, ter o pobujanju črne borze in špekulantstva.

Delavci in nameščenci usnjarske predelovalne stroke so imeli tudi v Ljubljani predvolilne sestanke v podjetju Vogrinc, kjer je bilo 32 navzočih članov. Prav tako se je vršil sestanek pri podjetju Janko Ješe ob navzočnosti 48 članov.

Na sestanku v tobarski zadruzi »Usmeje« udeležilo je bilo navzočih 60 članov. Tu so razpravljali v glavnem o »Pastirskem pismu«, o dvodomnem sistemu in agrarni reformi. Taki sestanki so se vršili tudi v Čevljarski zadruzi na M. vki. pri podjetju »Triumf« in v tovarni »Indus«, kjer je bilo navzočih nad 100 članov. Tu so se delavci zanimali posebno za način in potek volitev, in o uvedbi skrinjice brez liste. To zborovanje se je izpremenilo v pravo predvolilno manifestacijo in pokazalo, da bodo volitve šli glasovat za Tita in republiko vsi brez izjeme.

Lečni delavci in nameščenci iz Ljubljane in okolice so tudi zborovali. S tega zborovanja so poslali pozdravni božavki maršalu Titu in predsedniku NVS Borisu K. dr. v katerem jima čestitajo k visokemu odlikovanju, s katerima ju je odlikovala Sovjetska Zveza.

Član zveze uslužbencev zdravstvenih in socialnih ustanov so imeli volivna zborovanja v Ljubljani, Novem mestu, v Jesenicah, v dravlišču na Golniku, v Celju in Laškem. Že na teh zborovanjih so se izrekli in pok zali, da vedo za kaj bodo glasovali, da bodo oddali svoj glas le za Ljudsko fronto, za Tita in republiko.

Delavci in nameščenci v Sloveniji se bodo na volitvah 11. novembra gotovo dobro izkazali, ko bodo odločali z ostalimi namestniki ljudstvom za svobodno življenje, brez nacionalnega in socialnega izkoriščanja, za življenje v novi Jugoslaviji pod vodstvom maršala Tita ali za staro Jugoslavijo, s povratkom kraljeve diktature in diktature različnih režimov.

Dan krvavih spopadov in izzivanja italijanskih šovinistov v Trstu ter miren in ponosen odgovor tržaških antifašistov

Italijanski šovinisti so na dan obletnice izkrcanja italijanskih čet v Trstu 4. novembra uprizorili tudi letos demonstracijo, naperjeno proti delavstvu in Slovincem. Kot vedno, je bil tudi letos to napad na antifašiste, napad na delavski razred, saj so že pred 24 leti na ta dan zažgali v Trstu Delavski dom. Ze takrat so morali delavci oboje nastopati proti njim in obenem proglašati splošno stavko.

Letos je bila ta demonstracija naperjena posebno proti domačemu ljudstvu, Jugoslaviji in Sovjetski zvezi. Demonstrante, ki jih v Trstu ni bilo dovolj in jih je 500 pripelo iz Italije — iz Padove, Trevisa, Milana in Benetk — so ščitili močni koridorji zavezniške policije, ki je bila prav na ta dan pojačana za 500 policistov. Obenem je pripelo tudi 600 bivših karabinerjev in bersaljerjev iz Italije s podlim namenom, terorizirati svobodoljubno antifašistično tržaško ljudstvo. Prišli so s kamijoni in oroženji, čeprav je zavezniška vojska uprava vedno zadrževala, da je meja z Italijo zaprta in jo je možno preti samo s posebnim dovoljenjem. Brez zavezniške pomoči prenapetimi šovinistom, bi tržaške množice kaj hitro opravile z lažjedemonstrant, saj je ogorčenje nad prednostno fašistov, ki so na tak brezvesten način smešili njihovo nadčloveško borbo za uničenje tega fašizma, kar vrel med njimi. Nikdar bi ne bilo v Trstu mogoče organizirati podobne manifestacije za Italijo brez zavezniške pomoči, nikdar ne, saj tržaško ljudstvo vsak dan znova dokazuje, kako tuja mu je misel na Italijo.

Vsa demonstracija je potekala v neprestanih spopadih. Demonstrante — italijanske šoviniste, ki so se zbirali pred postojni bank in zavarovalnici, kjer so zaposleni bank in zavarovalnici, so spremljale močne skupine tržaških delavcev, zato, da bi preprečili napade na antifašiste. Fašisti so začeli z izzivanjem in je prišlo do prvih spopadov. Še predno so se množice začele zbirati na Glavnem trgu. Protest delavstva je prišel do vrhunca v trenutku, ko so zagledali na čelu fašističnih demonstrantov že dobro znane fašiste. Mogočni kordoni policije so stražili dohode na trg, ustavljali so ljudske manifestante, fašiste pa puščali neovirano naprej

in jih na trgu močno zastražili ter branili pred besnim ogorčenjem ljudstva z mogočno pregrado kamijonov in z brzostrelkami. Množica ljudstva pa je kljub vsemu vrla skozi pregrado na trg, počej revolucionarne pesmi in z vzkljkanjem maršalu Titu in novi Jugoslaviji, generalisimu Stalinu in Sovjetski zvezi. To je bil veličasten in ponosen odgovor ljudskih množic na psovaje in izzivanje fašistov.

Ko je prikorakala na trg povorka ljudskih manifestantov z jugoslovansko in italijansko zastavo na čelu, ter s sovjetsko zastavo in se prerinila v neposredno bližino fašistov, je takoj posegla vmes zavezniška policija, ki je napadla in aretirala zastavonošo sovjetske zastave in tovariša, ki je skušal zastavo ubraniti.

Fašisti so s smehom in zmerjanjem profašistov hujskali policijo, ki je začela brutalno nastopati in razganjati množico antifašistov v stranske ulice in proti morju. Udarci s pendreki so padali po glavah delavcev in pravih Tržačanov. Grozili so jim z orožjem; mnoge od njih, obojega spola, so aretirali in jih na kamijonih odpeljali. Zaman je ljudstvo protestiralo.

Proti trgu so se še nadalje zgrinjale množice domačih manifestantov, katerim je policija zabranila prihod na trg. Tam so ostali skoro samo še italijanski šovinisti, ki so jim načelovali Stante, Vlezohi in Pittaco. Ko je ljudstvo opazilo njihovo prisotnost, je začelo ogorčeno vzkljkati: »Do s fašisti! Hočemo preprečiti povratek novega fašizma!»

Zavarovani s strojnicali in kordoni policijskih avtomobilov, so italijanski fašisti krenili s trga Unità v povorki po Korzu na trg Goldeni. Tam je bila že zbrana velika skupina ljudi okrog zastav z rdečimi zvezdami. Vzkljkala je maršalu Titu, generalisimu Stalinu, Sovjetski zvezi in Jugoslaviji. Policija je divje planla nad nje in jih potisnila proti trgu Impero in proti Sv. Jakobu.

Pred uredništvom »Lavoratore« so policisti napadli žene in jih kljub protestu množice odpeljali.

Divjo demonstracijo sovražstva so zagrnili italijanski šovinisti opozorili pred pomeni Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora za Primorsko, v ulici Carduc-

vedle volitve tudi glede poravnanja stroškov na najbolj demokratičen način, da jih bo plačalo ljudstvo samo, so grafičarji sklenili, da takoj prispevajo za volilni sklad po svojih močeh. In ko je navedeno podjetje dobilo naročilo, da tiska volilne bloke, tedaj je grafično delavstvo v tem podjetju sklenilo, da prevzame vse stroške za tiskanje volilnih blokov nase. Grafično delavstvo tega podjetja je s prostovoljnimi delom poravnalo znesek 10.921.— din. To je velika poštvovalnost, če pomislimo, da je ta znesek plačalo 82 tovarišev in tovarišic.

Sam si pišemo svojo usodo! Na volitvah bodo grafičarji dokazali, da hočejo ljudsko oblast, da so za Titovo Jugoslavijo in za lepšo bodočnost delovnega ljudstva.

Končno je vendarle prišlo ljudstvo do svojih pravic. Z nikomur več se ne bo borilo za košček kruha, minuli so časi, ko se je delavstvo moralo pehati za vsako ugodnost. Zdaj in v bodočnosti bo presojava vrednost dela in določalo delovne pogoje ljudstvo samo, saj bo delalo za ljudsko državo, za narodno oblast, zase. Z volitvami bo vse delavstvo dokončno utrdilo svoj položaj v ljudski državi in se postavilo na čelo dela za splošen blagor.

11. november — naš praznik

S hitrimi koraki se bliža 11. november — praznik narodov nove, Titove Jugoslavije, praznik k delavcev, kmetov in delovne inteligence. Ta dan bomo z volitvami potrdili vse ono, za kar so se narodni Jugoslavije borili štiri leta. V tej borbi na življenje in smrt, so sodelovali vsi pošteti Slovinci in Jugoslovanci. Če prav mo: na življenje in smrt, to ni samo fraza! Pomislimo, kaj bi bilo z nami, če bi okupator ostal na naši zemlji? Mirnega srca lahko trdimo, da bi nas ne bilo več tu, saj nam je vsem živo pred očmi trpljenje naših partizanov, streljanje talcev, dobro se še spominjamo imen kot so Dachau, Mauthausen itd.

ci. Hoteli so vdreti v poslopje, a jim je policija to zabranila in sama vstopila na dvorišče, kjer je napravila preiskavo.

Povorka je nadaljevala pot med življenjem in ogorčenim vzkljkanjem ljudskih množic do trga Unità, kjer so se manifestanti razšli. Ves čas so se dogajali incidenti med razburjeno tržaško množico in prenapetimi italijanskimi šovinisti. Aretiranih je bilo 120 oseb, težko ranjenih 21 in mrtev tovariš Emilio Beltramini, goreč antifašist, ki se je šele pred kratkim vrnil iz koncentracijske taborišča Dachau.

S tem dogodkom je bila jasno demantirana nepristranost, s katero so se postavljali zavezniki, saj je bilo preveč jasno, kako je zavezniška policija nastopila z orožjem proti ljudstvu, ki ni hotelo ničesar drugega kot dokazati, da se noče nikoli več priključiti k Italiji.

To manifestacijo so priredili v Trstu samo zato, ker je Trst danes z ostalimi primorskimi mesti za Italijo mrtev. In Trst je znal odgovoriti vsem tem izzivanjem. Takoj drugi dan je velika množica demokratičnih Tržačanov odločno spregovorila svojo končno besedo — svojo odločitev.

Od Sv. Jakobu, iz Barkovci, od Sv. Ivana, od Škedinja in od Sv. Ane so se zbrale množice ljudstva, in v dolgih povorkah privele na trg Unità, kjer so v enotni manifestaciji obsodile in razkrinkale delo italijanskih šovinistov. Nešteti transparenti so s pomembnimi napisi dokazali mišljenje svobodoljubnega ljudstva: »Živelo italijansko-slovensko bratstvo! Živel Trst, sedma federalna edinica! Živela mir in delo!»

Množica se je vsplala na trg, ne oziraje se na policijo, ki je hotela zavrti manifestacije. Ko pa je spoznala, da temu ljudstvu ni do izzivanja in do pretepanja, da to ljudstvo ne pozna šovinizma, je odprla kordone in pustila svobodno prehod manifestantom. Neštevilno zastav je vihralo nad tisočih glav manifestantov, ki so s glasnim vzkljkanjem zahtevali samo eno: mir, svobodo, konec fašizma in priključitev Trsta k Jugoslaviji.

»Mi hočemo Tita, hočemo Jugoslavijo, je odmevalo preko streh tržaških palač. Bil je to en edin odgovor, odgovor razaljene ljudstva ponosen in krepek odgovor tržaške delovne množice, odgovor antifašistov podvignim italijanskim šovinistom, ki kljub močni propagandi in terorju ne morejo omajati vere ljudstva, ki je trpelo 24 let, ki trpi še danes, vere, da bo vendar zmagala pravica in da bo tudi njemu s tem zastjal nov lepši čas miru in bratstva v mladi Titovi Jugoslaviji.

9. maj nam je prinesel svobodo in res pravo ljudsko demokracijo, prinesel nam je tudi enotnost in bratstvo vseh narodov Jugoslavije. Znam in mladini je prinesel pravice, ki jim pripadajo, tako da bo tudi žena pr volitvah 11. novembra sodelovala.

Res, danes še ni vse tako v redu, kakor bi vsak od nas želel; a pomisliti moramo, da danes ustvarjamo novo državo in obnavljamo porušeno domovino z lastnimi rokami. Kot niso kloni naš prvi partizani, ki so ustvarili današnjo vojsko tako rekoč iz nič, tako tudi mi ne bomo kloni, ker se zavedamo, da je pred nami srečna bodočnost nas vseh, posebno pa še bodočnost delovnega ljudstva.

Zato tovariš in tovarišice, dne 11. novembra vsi na volišče, da s kroglicami potrdimo vse ono, za kar se je prelivala kri naših borcev, talcev in za kar so v taboriščih umrli naš interniranci. Z udeležbo pri volitvah bomo naredili črto med staro in novo Jugoslavijo. Dolžnost, predvsem nas zaveda h delavcev, je, da se vsi odzovemo voltvam, kajti le v novi, Titovi Jugoslaviji je naša rešitev in pravica, le v njej nam bo zagotovljeno človeka dostojno življenje. Pokažimo, da smo zavedni, da uživamo svobodo, k je stala toliko človeških življenj.

11. november mora biti res naš praznik delovnega ljudstva, prebujenje vseh narodov Jugoslavije.

Spominimo se besed, ki jih je zapisal Cankar: »Na tvojih rlicah in rlicah delavca-proletarca s'omi h'oljnost slovenskega naroda, naroda proletarca!»

Konč Stane delavec Skofja Loka

Za volitve v narodno skupščino ne bomo vzeli iz državne blagajne nič dinarja — plačali jih bomo sami.

(Nadaljevanje s prve strani.)

no postavljalo na boljem polju. Vlak, kdor bo sel volit, naj se zaveda, da volitve je posebno poudaril tovariš Kocbek, namreč, da mo Slovinci začeli po tajni iz politično ne vobodnega naroda politično svobodo in suveren narod, drugič, da se začnemo obovovati iz težkega družbenega jama, v katerem smo bili vklučeni in tretjič, da začnemo v sebi reševati vso krizo, ki je bila v nas Slovincih vose dobo naše zgodovine. Politično zrel je dne tisti, ki ima pred seboj in v ebi jasne pojme o zakonih, ki so se izvršili in po katerih se prav vse doaja.

Ko se pripravljamo na volitve, moramo imeti pred seboj trdno voljo, da bomo vse velike naloge, ki se postavljajo pred nas, kot skupne naloge, lahko izvršili. To skupnost moramo graditi v treh smereh: prvič, strditi moramo povezanost partizanov - borcev in junakov, ki so se odločili na juvaško bo bo z okupatorjem, — z ostalim ljudstvom, z vsemi tistimi, ki niso mogli priti za puščo in se udeležiti naše borbe, da bo pretvatali vse duh poštvovalno in v borbenosti partizanov, da bomo vsi enotno borbeno ljud tvo.

Drugič moramo doseči popočno enotnost med delavci in kmeti ter izobraženci. Pav pri nas so postavljeni izredno ugodni pogoji za to. Delavci, kmetje in delovna inteligenca so si in si morajo vedno in pov od prožiti roko drug drugemu in se enotno boriti. To nas je v tej težki štiriletni borbi tudi rešilo.

Tretji pogoj je ta, da se v tej erotnosti kmetov delavcev in delovne inteligence, borbenega človeka, ki se je boril in našega ostalega človeka izvrši še tudi spol, poveza vseh tistih, ki pripadajo različnim nazorom, različnim prepričanjem.

V nadaljnjih besedah je tovariš Kocbek v zvezi s to povezoval z ljudmi različnih nazorov, omenil tudi pastir ko pismo in popolnoma različni njegov namen in pomen.

Končal je svoj referat z besedami: »Naša naloga je, da se ne damo premetiti prav od nobene sile, negativne sile in ugovora, ampak da v formatu pravega zmagovalca, ki ima p ed seboj te velike cilje, stopimo objeti enotno pred skrinjico in da s kroglico, ki ni več svinčena, vendar zadenemo v srce vse tiste, ki bi se hoteli zoperstavljati temu velikemu pohodu ljudstva.

Zato, tovariši, brez strahu, z mirno vestjo, z janim pogledom napravimo to, kar od nas zahteva zgodovina, kar zahteva bodočnost naših otrok, da bomo mi vsi, ne samo naši otroci čim prej prišli v srečno dobo naše slovenske in jugoslovanske domovine.

Tudi govor tovariša Kocbeka je množica sprejela z navdušenjem, poskarjenjem in vzkljkanjem, ki kar ni hotelo prenehati. Kot zadnji je govoril predsednik Sloven-

Delavski delegati pri predsedniku Narodne vlade Slovenije tovarišu Borisu Kidriču

Dne 24. oktobra t. l. je imel tovariš predsednik Boris Kidrič drugi razgovor z delavskimi delegati. Razgovora sta se s strani vlade udeležila še minister za industrijo in rudarstvo tovariš Franc Leskošek in minister za socialno politiko tovariša Vida Tomšič. Predstavniki sindikatov iz Slovenije so poročali o položaju v obratih, o razpisnih delovnih listih, o delu sindikalne organizacije, o sodelovanju s kmeti in o svojih pripravah za volitve. Na stavljenja vprašanja delavskih zastopnikov so navzoči tovariši ministri sprti odgovarjali, vse probleme in naloge pa je v zaključni besedi povezal tovariš predsednik.

Iz poročil delegatov so bili razvidni napori delavskega razreda za čim hitrejši dvig produkcije, napori, ki so omogočili že lepe uspehe. Kako se bolj dvigniti produkcijo, to je bilo eno izmed osrednjih vprašanj, o katerem so razpravljali zastopniki delavskih sindikatov. Pripovedovali so o potrebah svojih tovarn, o vseh objektivnih težavah, ki so posledica okupatorjevega uničenja. Razgovor, ki je dal prerez težav vse naše industrije, je pokazal, kako velike naloge — večje kot kdaj koli — se stavljujejo danes za postavitve in organizacije prometa. Okupator pa je naš vojni park tako uničil, da je danes uporabnega komaj 30 odstotkov.

Zavest delavskega razreda dokazuje uporno premagovanje težav, dokazuje pa jo tudi njegova pripravljenost, da še stopnjuje svoje napore, samo da bo trdnost nove Jugoslavije čim večja, da bo imelo gospodarstvo naše države močno bazo v industriji. Za dvig industrije, zlasti težke, ki je osnova lahke industrije, pa je potrebno, da se v državnem sektorju nakopičijo denarna sredstva, tista sredstva, ki prihajajo od dela, kot je v razgovoru poudaril tovariš predsednik.

Poročila delegatov so dokazovala, da je že mnogo strokovnih organizacij, v katerih se je delavstvo odločilo, da bo s prostovoljnimi čezurnim delom pomagalo pri obnovi dežele. In to ne le za obnovo svojega obrata; pogosti so primeri, da je delavstvo posameznih obratov prevzelo skrb za obnovo kmečkih vasi, za pomoč prizadetim kmečkim krajem.

Vprašanje preskrbe in prehrane, o katerem so razpravljali na konferenci, je pokazalo obe strani problema: objektiv-

ne težkosti in napake posameznikov. Delavci so razpravljali o združenju, o pomoči kmetu, pa tudi o potrebi konstruktivne kritike napak. Delegati so ostro obsodili črnoborzijsko in izražali prepričanje, da ga bo nastop zveznega delavstva dokončno onemogočil. Obsodili pa so tudi nezavednost tistih tovarišev, ki s podporo črnoborzijskemu tekočajo konsolidacijo prilik v državi.

Kot v vseh drugih vprašanjih, so tudi za organizacijo preskrbe in prehrane stavljeni vrsto predlogov, ki so bili delno že sprejeti, o drugih pa razpravlja naša Narodna vlada.

Kako premagati težave? Delavski razred je izrazil zavest našega delavstva, da jih hoče premagati s požrtovalnostjo, saj jih rešuje sedaj v svojo korist, za svojo lepšo bodočnost in ne v korist protiljudskih posameznikov. Pogoj za izboljšanje življenja, pogoj za to, da bodo napake res premagane v korist ljudstva, je torej utrditev ljudske oblasti. Prav to — so poudarjali delegati delavcev — je ena od osrednjih nalog delavskih strokovnih organizacij. Pri tem je pokazal delavski razred svojo zavest. Ogrorna večina, organizirana v strokovnih organizacijah, je organizirana v Osvobodilni fronti. Tudi pri volitvah bo dokazal delavski razred, da je — kot je bil v dobi borbe — vodilna sila Osvobodilne fronte in trdno jamstvo ljudske oblasti. V razgovoru je prišla do izraza ljubezen našega ljudstva, ljubezen delavskega razreda do svoje vojske: Jugoslovanske armade.

Še nešteto je problemov in nalog, o katerih se je razgovarjalo delavski zastopniki s tovarišem predsednikom in ministroma Narodne vlade Slovenije. Do podrobnosti so seznanili predstavnike naše oblasti s svojimi problemi, pri tem pa so sami spoznali vse težkosti in mnogovrstnost vprašanj, ki jih mora reševati naša narodna oblast, pa tudi smer njihovega reševanja, ki gre dosledno v korist delovnega ljudstva.

Že ves čas razgovora je tovariš predsednik in sta tovariša ministra odgovarjala na posamezna vprašanja delavcev. Na koncu pa je tovariš predsednik še enkrat povezal vse probleme, poudaril smer reševanja nalog s strani ljudske oblasti, poudaril naloge strokovnih organizacij in jim dal jasno perspektivo.

Tovariš, dobro se pomeniva!

Pogovorila bi se o stvarih, ki so — površno gledano — skoro brezpomembne, če se pa bomo količkaj zamislili v vsebino, tedaj bomo mogli na žalost reči, da gre tu za neko vrsto revščine, površnosti in prav nič zrelega gledanja.

Pred dnevi je izšel v »Ljudski pravici« sestavek pod naslovom »Draginja ustvarja reakcija«, v »Poročevalcu« pa »O malenkostih«.

O podobni vsebini bomo govorili tudi mi; dotaknili se bomo namreč tiste nevolje, ki pogosto prihaja v eno samo godrnjanje, ne da bi dotični količkaj premislili svoje besede, pa čeprav ni slab Slovenec, po stanu pa izhaja iz vrst delovnega ljudstva.

Najprej je treba povedati, da izhaja tako govorjenje iz nepoučenosti in mnogokrat tudi kot posledica stare, preračunane politične vzgoje, ki v teh dnevih še postaja žrtev neopaženega zakulisnega hujškanja. Količkokrat smo namreč pričali pametnemu razlaganju neprilike; naenkrat pa postane ista oseba popolnoma nemočna, preda se tistemu revnemu toku, ki ob vseh naših najvtrajnejših naporih stoji ob strani, so vsemu napoli zaničljivo smeje, podcenjuje odbornike in njihove sposobnosti, tarja o nepravilnostih, ki se dogajajo, govori o krivicah, ki se godijo pri razdeljevanju nakaznic za obleke in tako naprej.

Če hočemo o tej stvari resno govoriti, tedaj prihajamo spet do tistih številnih člankov in govorov, ki ljudstvo opozarjajo, kdo naj pride v zastopstva bodisi politična, gospodarska ali strokovna. Ali ni ljudem dano na izbiro, koga si naj postavi? Ali se ne ponavljajo vedno znova, naj bodo ti najboljši, najsposobnejši in najpoštenjši tovariši in tovarišice?

In napake? Tu gre za isto stvar. Vsi smo imeli priliko videti v naših časopisih članke, ki opozarjajo vse aktiviste, dalje vse, ki so v raznih zastopstvih in ustanovah na brazhino in čim uspešnejše delovanje v korist skupnosti. Prav tako se glasijo govori. Vse je en sam klic po pravilnem delovanju; opozarja se na napake podprte s dokazi a obenem se dajejo tudi pravilni nasveti za odpravo vseh nevesočnosti, v kolikor je to sprito razmerje mogoče.

Toda nergači ponajvečkrat vsega tega nečesto razumeti. Oni se ne poglabljajo v očitne probleme, v čas, ki v njem živimo. Za vsako stvar, ki jim ni v prid, imajo samo neprijazne besede. Naslonijo se na plot in udrihajo čez vse. Govorijo o nezmožnosti, zdaj trdijo, da je bilo napak, ker so sploščali dobili belo moko, ki ji je morala oblast prihraniti za pozneje, potem grede na vas in preplačajo krompir, drugi dan pa modrujejo, da je oblast premalo energična, da ne zna zatreti črne borze, čez uro, dve pa spet povedo, da bi bilo najbolje, če bi prepustili vso prehrano prosti prodaji, da bi tako vsaj nekaj dobili... In tako naprej. Toda to še ni

vse! Težko je napisati naslednje besede, v sramoto so nam, toda zaradi tega, da jih odpravimo moramo povedati, da v svoji nepremišljenosti grede nekateri celo tako daleč, da imajo sedanje čase za slabše od onih...

Ljudje, ali vam pamet zares včasih odpove? Ali ne premislite prav nič preden izustite take in podobne izjave? Čečemo vam, da kaj takega ne bi smeli nikdar reči, pa najsi bi dobili kruh samo enkrat na teden in ne vsak dan, saj je tako kratka doba od osvoboditve in po tolikem opustošenju moramo priznati, da dobivamo kar zadostne količine!

Da, to so podeni primeri izbruhov, do kraja nepremišljenih in sramotnih. Takoj za temi sledi tarnanje, da je treba čakati na kurivo in se pri tem ne misli, da se je našim rudarjem z velikimi napori posrečilo dvigniti produkcijo tako, da manjka samo še dobrih 25% do predvojne produkcije. In to v kratkem času, ko smo po osvoboditvi našli naše rudnike napoli opustošene. Ne smemo pa zametiti, če oni, ki gospodarijo s to proizvodnjo ne mislijo najprej na naše številnike, temveč tudi na promet in tovarne.

Toda težave se ne ustavijo samo pri kurivu. Stanovanjski uradi so mnogokrat predmet težkih napadov s strani onih, ki jim je to seveda deveta brigada, da je v dobi okupacije bilo v Jugoslaviji nad pol milijona posloptj uničenih in da o milijonov ljudi, ki so brez strehe, lep odstotek na žalost pade tudi na Slovenijo.

Podobno je s prevozom. Ne mislite, da boste ostali brez hrane, če takoj v prvih dnevih ne dobite vsega, kar vam je obljubljeno. Vedite, da ni vse na razpolago tukaj v Sloveniji, da prevoz povzroča ogromno skrbi, saj je bilo od 14.200 km proge uničenih 6.100 km in porušeni mostovi v skupni dolžini 85.910 m tudi še niso vsi sposobni za promet.

Konzerve nam že smrdijo? Že mogoče! Tu gre predvsem zato, kako je kdo zadnja leta živel! Če smo zdaj odvisni od svojega skupnega dela in če smo za dobo okupacije bili ukradeni za 2.397.343 glav živine in za 1.213.282 svinj, tedaj je pač resnično težko prinesiti pečenko na mizo. In če si jo za dobo okupacije morda le imel, tedaj vedi, da se je to zgodilo zaradi tega, ker je okupator mislil, da ti bo namoščil svobodo s polnim želdcem in da boš tedaj zadovoljen! Toda, tovariš vedi, da je zaradi tega nekdo moral stradati! Ali misliš, da ti je prinesel iz svojega rajha pečenko in sladkor ter vse drugo, po čemer ti sodiš, da je preje bil boljše? Pomislil malo, od kod je vse to bilo in tvoja trditve bo še dvakrat bolj žalostna!

Če smo navedli nekaj primerov, tedaj se je to zgodilo zaradi tega, da s tem vse opozarjamo tudi na branje. Vsek dan lahko najdemo mnogo koristnega in če le nimamo cepljeni nasprotniki, tedaj bomo vendar spoznali resnično stanje, do katerega moramo

zavzeti pametno ter preudarno stališče. Saj nihče nima namena prikriti težav. Čemu vendar? Ali je morda ljudska oblast kiva, da je do tega stanja prišlo? Ali morda oni stoji oči padlih in ubitih, ki so nam s ključno pripravili svobodo?

Zato stran s tarnanjem, s katerim je najprej vsak sam o msi, ker s tem dokazuje, da sploh ne pozna problemov, da je nedelaven in da še toliko ne dopline, da je skupno izpolnjevanje kot tisti, ki pri svojih naporih dela tudi napake.

To sliedne velja zame, zate in za vsakogar! Pristopimo k delu, poprimimo se z vsemi težavami in videli bomo, da bodo vedne stopile pred naše oči v drugi tudi in stališče, ki ga bomo takrat zavzeli do vraga tega, bo daleč stran od tarnanja!

K vsemu temu pa je treba pripomniti še to, da reakcionarni svet uziva ob takim govorjenju, ki ga tukaj obravnavamo! Ne mislite, da išče ta svet koristi za vas, pa čeprav jim je vaše tarnanje zelo dobrodošlo! Za koristi naših ljudi jim nikoli ni šlo, šlo jim je pa vedno za razbijanje množic, za razbijanje enotnosti delovnega ljudstva. Zato nas se vedno na umsko zaostalost nekaterih, se večinil razdvojenost, tako med delavstvom in ostalimi stanoviti (kmetom in izobražencem. Toda mi in imo vedno nazaj, da gre tu še za poslednje ostankе njihove politične vzgoje. Ključni ostanek, kako je bila ključna njihova politika! Danes je samo majhen del tistih, ki delajo nerazpoloženo po navodilih, vsi o tati pa bodo seji ali prej krepko vključeni stopali z množicami v svetlo bodočnost in to je tisto, kar smo hoteli povedati. Nobena dnevnazadeva nas ne sme odvracati od gledanja v bodočnost! Danes ustvarjamo srečnejšo bodočnost bodočim rodovom. Vse naše celo je danes potrebna reforma vraga našega družabnega življenja. In v tem oziru smo prišli že daleč. Med tem ko se vršijo v svetu stiske, med tem ko zapirajo deavstve voditelje, ko so o tati nedotaknjena velepovesstva, ko še rovarijo fašisti ostanki, medtem smo prišli mi že daleč naprej od vsega navedenega.

Tovariši! Tovarišice! Zavedajmo se, da je ključ naše sreče v naših rokah! In to je naš vseh odgovorni čas v zgodovini našega naroda in narodov Jugoslavije. Delavec, nameščeneec, kmet in izobraženeec! V teh dnevih, še prav pa 11. novembra gre za to, da dokažete, da si med drugim tudi sebi zvest, saj si sin iz vrst delovnega ljudstva. Še prav posebno pa moraš kot Slovenec poznati kraj in čas, v katerem živimo, ki zahteva od nas vseh, da započetlo delo nadaljujemo: utvarjati do kraja socialno pravično, ljudsko demokratično Jugoslavijo, trdno povezano z našimi slovanskimi državami, katerim naj stoji za vedno na čelu velika Sovjetska država!

In Ljudska fronta je za nas vse garancija, da bomo šli pot, ki smo jo zgoraj nazkazali. Če ne še danes, tedaj bomo prav gotovo tokom let spoznali, kako prav smo storili, ko se v teh naših časih nismo izgubljali samo v dnevnih vprašanjih, temveč da smo spoznali predvsem svojo zgodovinsko nalogo.

Delavski delegati pri predsedniku Narodne vlade Slovenije tovarišu Borisu Kidriču

Odnos delavskih strokovnih organizacij in delavskih nabavnih zadrug do kmetov in kmečkih zadrug

Delavsko-nameščenske nabavne in prodajne zadruge so v glavnem sprejele množični odziv pri delavcih in nameščencih. Postavile so se na svoje lastne noge. So sicer še daleč od popolnosti, toda bodo iz črva v dan boljše. Naše zadruge dobivajo od strokovnih organizacij največjo pomoč. To je pravilno in normalno; delavske prodajne zadruge so s svojim delom ozko povezane z delavskim strokovnim gibanjem. Naše delavske prodajne zadruge dobivajo od strokovnih organizacij največjo pomoč. To je pravilno in normalno; delavske prodajne zadruge so s svojim delom ozko povezane z delavskim strokovnim gibanjem. Naše delavske prodajne zadruge se bodo še dalje razvijale, za to obstojajo vsi pogoji. Da bi se čim hitreje in čim boljše razvijale, morajo ostati še vnaprej glavna skrb strokovnih organizacij. Nadaljnji razvoj delavsko-nameščenskih zadrug je odvisen v veliki meri od množičnega in solidnega razvoja nabavno-prodajnih kmečkih zadrug Zakaj? Na to je zelo lahko odgovoriti: najboljši regulator cen in organizator zbiranja hrane na vasi je lahko samo kmečka zadruga. V tem primeru ostanjejo vsi dobički, ki jih imajo posledovalci, v rokah proizvajalcev in prodajalcev. Odnosno, kmet prodaja blago po vrednosti, a delavec ga neposredno kupi; posredovalec s svojim zaslužkom odspade. To je vse lepo, toda kako je z združenimi na vasi? Zelo slabo. Kmečke nabavno-prodajne zadruge se niso niti tam, kjer so bile delavske zadruge že pred štirimi do petimi meseci.

Potrebno je pomagati kmetom v organizaciji njihovih nabavno-prodajnih zadrugah. Kdo naj jim pomaga? Vsi, ki lahko pomagajo in ki so zainteresirani, a največjo pomoč jim morajo dati delavci, delavske strokovne organizacije in delavske prodajne zadruge. (O tem vprašanju smo v prejšnji številki »Delavske enotnosti« prinesli članek iz »Kmet« — Op uredništva.) Naše delavske skupine grede v vsi za radi materialnega in kulturnega ter političnega sodelovanja z vasjo Zakaj se ne bi razvila vsesplošna pomoč in sodelovanje med delavci in kmeti z združenjem? Delavci s svojimi izkušnjami in organizacijah posebno v združnih, lahko dajo vasem veliko pomoč.

Kmetom se mora na enostaven način ob-

jasniti in dokazati, kakšno korist imamo mi od naših zadrug. Prav tako in še večjo korist bodo imeli kmetje s svojimi nabavno-prodajnimi zadrugami.

V čem je razlika med delavsko-nameščenski zadrugami in kmečkimi nabavno-prodajnimi zadrugami? Edino v tem, ker kmetje, razen preskrbe vseh njim potrebnih predmetov potom zadruge, prodajajo še svoje lastne pridelke. Kmečka nabavno-prodajna zadruga mora imeti svoje »kadišče in trgovino. V to kmečko zadrugno trgovino prinesejo kmetje svoje pridelke, odnosno vse tiste pridelke, ki so jih jolocili za prodajo. Namesto, da bi šlo več kmetov vsak dan ali pa enkrat na teden v mesto s par jajci, nekaj sira in drugimi pridelki, grede lahko enostavno v vaško zadrugno trgovino; zadruga vse te pridelke s kamionom ali vozom pošlje v mesto. Takšna kmečka zadruga bo vse blago odpejala v mesto v določeno delavsko zadrugo in to brez čakanja ali mešetarenja iztovorila olago in pri vrnitvi vzela ono blago, ki je njej potrebno na vasi.

Kmečke nabavno-prodajne zadruge so najnujnejše oblike kmečkih zadrug. Kmetje bodo razvijali tudi druge zadruge, kreditne in proizvajalne — vseh mogočih vrst.

Pomoč kmetom za ustanovitev kmečkih zadrug bodo lahko dale vse naše organizacije, a največjo država in delavski razred. Sodelovanje delavcev in kmetov v združenem delu se mora čimprej in brez oklevanja začeti, ker je od moči in razvoja kmečkih nabavno-prodajnih zadrug, kakor tudi ostalih zadrug, odvisen razvoj delavskega združništva. Kar je najvažnejše: neposredno sodelovanje delavskih in kmečkih združenj pri menjavi proizvodov bo v ineski ogromne materialne koristi delavcem in kmetom. Dalje bo to korak več za utrditev in razširjenje zveze delavcev in kmetov. Sodelovanje delavcev in kmetov na združenem polju bo za ene in druge velike važnosti, ne samo materialne, temveč tudi politične. Brezdvomno, to bo udarec več — reakciji in črnoborzijsancem.

Djuro Spotjarič.

Berite in širite »DELAVSKA ENOTNOST«!

Kovinarji na delu za obnovo

Doseženi zaslužek s tekmovanjem delavcev, bi morali delodajalci odstopiti Fondu za obnovo države

V Beogradu bo doprineslo sedemdeset organiziranih kovinarjev v dvanajstih tednih okrog 168.000 delovnih ur za obnovo.

Po sklepu kongresa Zveze delavcev in nameščencev kovinske industrije je 7. oktobra t. l. začelo v vsej kovinski industriji Jugoslavije dvournno tedensko prostovoljno delo.

To delo je namenjeno Fondu za obnovo. Že zdaj se je ugotovilo, da je najbolj prerno, da se ti dve ur prostovoljnega dela napravita v soboto. Pri tem pa ne obstoji nobena šablona ali obveza, ker bodo delavci v podjetjih našli sam najprimernejši način za izvrševanje te prostovoljne službe za obnovo.

Obračunavanje vseh prostovoljnih delovnih ur se vrši v podjetjih vsako soboto po redni plači, ki jo delavec prejme na uro. Zbran denar pošlje podjetje Hipotekarni banki na čekovni račun št. 62.155.

Podjetja in prostovoljno delo

Od vseh organiziranih kovinarjev v Beogradu jih je 2080 zaposlenih v državnih podjetjih.

Pri vsakem izvršenem delu pri proizvodnji mater alnih dobrin obstoja tudi manjši ali večji del, ki se ne izplačuje delavcu. Če bi tega ne bilo, potem ne b obstojalo niti eno podjetje na svetu. Ta neizplačani delovni del se v političnem gospodarstvu imenuje — višek vrednosti. Ta višek se prejme z druge polove ce ali iz zadnje četrtine delovnega časa potem, ko so že vsi drugi stroški plačani, ko so že izplačani reže in mezdje. Odotd izvira stalna želja delodajalcev, da se v splošnem podaljša delovni dan. V tem primeru prostovoljnega dela kovinarjev ostane ta višek vrednosti neizplačan Fondu za obnovo dežele in se z njim koristijo delodajalci. To je z ničemer zaslužni dobiček, na katerega niso pristali prostovoljci dela za obnovo. Višina tega zneska se lahko ugotovi šele po obračunavanju proizvodnje, kolikne proizvodov in po določenih — maksimiranih — prodajnih cenah proizvodov.

Če se vzame, da je — po delovni normi — količina proizvodnje za 6 krat 8 je 48 ur tedenskega dela prot sto potem je za 6 krat 8+2 — je 50 ur ravno sto štiri poenov. Za dvanajst tednov, kot bo trajalo to prostovoljno delo — bo znala ta razlika prostovoljnega dela, 24 ur dela enega človeka, odnosno tri polne mezdje.

Višek vrednosti od teh treh mezd ostane delodajalcu, ki nima ničesar skupnega s Fondom za obnovo dežele in na katerega se na koncesu ni niti mislilo pri sestavljanju odločbe o dvehurnem prostovoljnem delu 53.000 kovinarjev.

Vse prostovoljno delo Fondu!

Od vseh beograjskih kovinarjev je zaposlenih 70,6% v pri atnih podjetjih.

Znesek tega tridnevnega viška vrednosti je lahko po pravlu večji ali manjši, toda v vsakem primeru n za podcenjevat. Lahko je zelo visok, če se vse vprašanje

postavi načelno: svrha, kateri je namenjeno prostovoljno delo naših kovinarjev. Znesek tega viška je lahko celo v eni tridnevni mezd, ki se pošlje Hipotekarni banki za Fond za obnovo in bi lahko tudi podvojil višino tega Fonda. Pri državnih podjetjih bi ta znesek, čeprav bi ne bi obračunan za Fond obnove, v nobenem primeru ne škodil gospodarski obnovi, ker bi ostal v podjetju kot dobiček naše ljudske države. Predstavljal bi samo gotovo računsko nepravilnost, ker bi se moral drugače knjižiti kot se knjižijo redni dobički podjetja, ki dokazujejo rentabilnost samega podjetja.

Zaradi tega je Zveza kovinarjev odločila, da pozove vse delodajalce, da tudi oni dajo svoj delež Fondu za obnovo dežele, ker imajo v vsakem primeru obček od tega prostovoljnega dela. Čeprav bi delodajalci za Fond vse obračunavali, imajo korist od povečane proizvodnje v svojih podjetjih, kjer se jim pri vsaki proizvodnji kolčen pr kontrolni cen prizna odstotek od dobička. Pri proizvedeni vrednosti, recimo, milijon dinarjev, je odstotek za služka manjši, kar je razumljivo, kot pri proizvedeni vrednosti milijon in stoštosot dinarjev. Če je ta odstotek fiksan na 10%, potem bo dobiček namesto 100 dinarjev 110 dinarjev. Pri tem bi se morala razlika vracunati v korist Fonda za obnovo ali pa v korist znanih prodajnih cen za določene proizvode.

Razni primeri nezaslužnega koriščanja

Strugarju Simoviču v Obrenovcu so delavci s svojimi mezdami za Fond za obnovo obnovili podjetje v pogonu.

V stalnem aktiviziranju vse večjega števila delavcev in nameščencev pri rešavanju vprašanja naše gospodarske obnove bi morale strokovne organizacije obratiti veliko pažnjo pri kontroliranju pravičnega in popolnega izkorščanja te aktivnosti.

Ne sme se dovoliti, da se s tem okroščajo posamezniki ali privatna podjetja, ki se sama odvajajo od sodelovanja za splošno obnovo. Tudi pri njih smo zahtesirani za povečanje proizvodnje; z akordom ali s tekmovanjem, toda tako, da se v celoti izplača delavcem ali Fondu za obnovo. Za vsako obnovo ali napredek podjetja kot takega je dolžnost lastnika, da prenasa stroške ču mu je kaj do dela. Če te predpostavke ni, potem obstojajo pri takim podjetju še druga sredstva za obnovo ali forstanje dela za splošno korist.

Vzemimo zaradi primera, da sto delavcev ene tovarne napravli 15.000 obuvala in da v enomeščnem tekmovanju poveča proizvodnja na 16.500 parov. Napravili so sto delavci, ki so zboljšali način dela pri tekmovanju v času osurnega delovnega dne, plačani pa so na uro. V takim primeru ima vsa korist od tekmovanja delodajalec. Splošna pridobitev od tega bo —

hitrejša preskrba čevljev. Razumljivo je, da to ni majhna stvar. Nasprotno, to je

Če kontrola cen določi 500 dinarjev za en par čevljev, bo dobil tovarnar za povečano proizvodnjo 750.000 dinarjev, v tem znesku pa vsaj 75.000 dinarjev kot dovoljen odstotek zaslužka pri 10% in poleg tega mogoče tudi 150.000 dinarjev neplačanih tekmovalnih naporov niti s premijo, niti s čezurnim delom in niti z akordno tarifo.

Tak primer lahko nastopi zdaj v rudnikih, ki so privatna last, kjer še n uvedeno akordno delo, tekmovanje pa se vode v okviru normalnega delovnega dne.

Koristi od tekmovanja mora imeti skupnost, a ne posamezniki

Cilj tekmovanja mora vedno biti: povečanje proizvodnje, istočasno pa se mora višek zaslužka dati Fondu za obnovo dežele.

V podjetju z določeno delovno normo se mora tudi pri tekmovanju obračunati in izplačati delavcem nagrada, ki jo zaslužijo s svojim delom. Tam, kjer še n uvedeno akordno delo, ali kjer še ni določena delovna norma, se tekmovanje vrši lahko poleg ntenzivnega dela v okviru določene delovnega časa tudi podaljšanje delovnega časa s tem, da v enem in drugem primeru dobijo delavci odgovarjajočo nagrado.

Potrebno je, da se pri vsakem tekmovanju v tovarnah in podjetjih najprej izdela poleg načrta o načnu tekmovanja tudi načrt o plači tekmovalecev in o odvojitvi viška vrednosti, katerega prinese določeno tekmovanje lastniku podjetja za Fond za obnovo države.

V vsakem primeru: naj gre za akordno delo, za delo na osnov določenih delovnih norm ali za podaljšanje delovnega časa, v vseh teh primerih se s povečanjem proizvodnje poveča tudi višek, katerega obrdži proizvajalec — tovarnar. Zaradi tega je potrebno, da se določi višina zaslužka, ki ga proizvajalec doseže s tekmovalnim naporom delavcev — za Fond za obnovo države.

Primer naših kovinarjev lahko vzamemo kot enega jasnih primerov, kako in na kakšen način se lahko službi obnovi dežele. Medtem, če so naši kovnarji pravilni, da dajo za obnovo dežele svoj prostovoljni dvournni delovni čas, se lahko s vso pravico zahteva od podjetet, da tudi oni doprinesejo Fondu za obnovo dežele znesek zaslužka, ki ga dosežejo z ključno se s samozatajevanim delom kovinarjev. Ni pravica, da se s požrtovalnim delom kovinarjev povečava bogastvo delodajalca, ko so kovnarji postavili za cilj, s tem delom koristiti skupnosti. Tokrat bo delo kovinarjev dalo znaten znesek zaslužka, ker je tukaj v vprašanju trud 53.000 organiziranih kovinarjev, ki bodo dali za obnovo države okrog 1.272.000 delovnih ur, odnosno 159.000 mezd, to število se bo še znatno povečalo s sodelovanjem neorganiziranih delavcev.

»Z Rača«

Kakor je bil delavski razred vodilna sila Osvobodilne fronte v štiri letni borbi, tako bo tudi na volitvah 11. novembra dokazal, da je trdno jamstvo ljudske oblasti.

Kulturno - prosvetno delo sindikatov v Sovjetski zvezi

Kulturno-prosvetno delo sindikatov v Sovjetski zvezi je eno najvažnejših vprašanj sovjetskih sindikatov.

To je razvidno iz budžeta, ki ga sindikati prispevajo za kulturno-prosvetno delo, ki znaša letno več kot milijardo rubljev.

Sovjetski sindikati razpolagajo z veliko materialno oskrbo za izvajanje kulturno-prosvetnega dela. Pred vojno so imeli 6190 klubov in palač kulture, 100 tisoč kulturnih ustanov in podjetij in v oddelkih tovarne, 28.000 knjižnic s 53 milijoni knjig, 10.000 radio-centrov z razporejeno mrežo prejemnikov in 12.000 prostorov za film. Obstoj tako močne podlage omogoča sindikatom, da zadovoljijo potrebam delavcev in nameščenecv.

Na kaj se v glavnem nanaša kulturno-prosvetno delo?

Za dvig splošnega vzgajanja delavcev in nameščenecv organizirajo sindikati v palačah kulture predavanja o zgodovini, zemljepisju, prirodoslovju, ekonomiji, umetnosti in književnosti. Velik uspeh imajo predavanja in poročila, ki so posvečena mednarodnim vprašanjem in zgodovini sindikalnega gibanja v Evropi in Ameriki.

Značilno mesto v kulturno-prosvetnem delu zavzemajo uspešni tehniki. V klubih se organizirajo razna posvetovanja, razstave, menjava izkušenj naprednih delavcev in mojstrov, posvetovanja o racionalnih načinih dela z raznim izpolnitvami v štednji materiala in orodja.

Skrb, da se ustvarjajo racionalni in zanimivi odmor — je osnovna stran kulturno-prosvetnega dela.

V klubih in palačah kulture se organizirajo gostovanja najboljših dramatskih in opernih ansamblov, koncertnih mojstrov in predstave novih filmov. V klubih, kjer obstojajo kino-dvorane, se predstave vsaj 25 krat mesečno. Poleg velikega gledališkega dela organizirajo sindikati tudi veliko pomoč ljubiteljem umetnosti, ki se želijo zopoldne v glasbi, petju, baletu in slikarstvu.

V vsakem sindikalnem klubu so diletske skupine in kolektivi. Omenili bomo umetniške skupine, ki so najpopularnejše pri sovjetskih delavcih in nameščenih: dramske, zbornice, koreografske, godba na pihača, studiji slikarstva in književnih krožki. Te skupine imajo navadno v vsakem klubu po nekaj sto članov. Sindikati preskrbujejo tem skupinam najboljše režiserje, zborovodje, dirigente, baletne mojstre, organizirajo olimpijade, tekmovanja in festivale.

V vseživljenski tekmovalni diletantski zborov in pevcev, ki se pred nedavnim časom zaključilo, je sodelovalo več kot 150.000 oseb.

Skupine nastopajo večkrat v palačah kulture in v klubih v času opoldanskega odmora.

Ljudska univerza na Jesenicah

bo v jesenski in zimski dobi priredila ciklus predavanj znanstvene, politične in strokovne vsebine. Do zdaj je bilo že dvoje predavanj, na katerih sta predavala vseučiliška profesorja dr. Alja Košir in dr. Milko Kos.

Rektor ljubljanske univerze dr. Milko Kos je predaval o naselitvi Slovencev na Primorskem. Prvo predavanje je posetilo okrog 500, drugo pa okrog 200 ljudi, kar je za Jesenice vsekakor premalo.

Predavanja so namenjena vsem slojem v železarskem revirju. Namen Ljudske univerze je, da vzgoji vsestransko izobraženega in razgledanega človeka, ki bo do raseel potrebam in nalogam današnjega časa. Ljudska kultura mora pronicati od spodaj navzgor in ne ushati od zgoraj navzdol. To pa bomo dosegli le, če bomo za predavanja zainteresirali najširše plasti našega delovnega ljudstva, ki je izobrazbe prav tako potrebno, kakor zemlja dežja po dolgotrajni suši.

Tovariši obratni zaupniki v tovarni, na železnici, predstavniki tovarn, okrajna, občine in vseh šol in uradov, storite vse, da bodo predavanja polnoštevilno obiskana, kajti s tem boste storili največ za kulturno oblikovanje našega delovnega ljudstva! M. Sušnik.

Otvoritev knjižnice in čitalnice pri podružnici ESZDN v cementarni Trbovlje

V soboto je bila v okviru strokovne organizacije cementarne v Trbovljah otvoritev novo ustanovljene knjižnice in čitalnice. Otvoritev se je izvršila dokaj svečano in je bilo med referati in recitacijami na programu več pesmi, ki jih je izvajalo pevsko

Sindikati skrbijo, da se otroci delavcev in nameščenecv v času, ko niso v šoli, bavijo s pametnim in koristnim delom. Za to svrhu se organizirajo dečji domovi kulture in v vsakem delavskem klubu še posebej sektor, ki prireja filmske predstave za otroke; koncerte in organizira za otroke razne umetniške, tehniške in druge krožke.

Sindikalne knjižnice ne koristijo samo čitalnicam, temveč organizirajo tudi različne knjige, s katerimi pošilja knjižnica knjige raznim oddelkom, v internate in stanovanja delavcev.

Takšno je v splošnih potezah kulturno-prosvetno delo.

Mnogi sindikalni klubi se imenujejo palača kulture. To so prekrasne stavbe, katere so zgradili najboljši arhitekti. V njih so ogromne dvorane, sobe za delo krožkov, saloni in dvorane za biljard. Klubi so dobro in okusno urejeni; lepo pohištvo, preproge, dragocene slike, cvetje — vse to ustvarja v klubih središča, pravega za odmor.

V tovarniških oddelkih za kulturo imajo biljard, šah, časopise in revije.

Kulturno prosvetno delo sindikatov se izvaja na temelju široke demokracije in iniciative članov kluba.

Na čelu vsakega krožka je izvoljen starešina ali odbor. Klub vodi uprava, ki jo izvolijo na konferenci delavcev. Med člani uprave, katerih je navadno 11—21, se razdeli poedina vrsta dela: umetniško delo, prireditve, predavanja, popularizacija tehnike, delo med otroci, gospodarstvo, finančne itd. Uprava se sestane najmanj dvakrat mesečno, ki potrdi program dela za en mesec, sestavi repertoar in nadzira načrte kluba, razporedi dejavnosti članov uprave, rešuje vsa vprašanja tekočega dela, sprejema voditelje krožkov in tehnično pomožno osebje.

Z delom v knjižnici upravlja izvoljeni organ — svet bralcev, ki pomaga ravnanju knjižnice in plačanim knjižničarjem.

Celokupno kulturno-prosvetno delo v podjetju vodi odbor tovarniškega komiteta, na čelu s namestnikom predsednika tovarniškega komiteta.

V to komiteto je izvoljenih 10—15 najaktivnejših članov, ki ljubijo in poznajo kulturno delo. Odgovorni so za delo kulturnih oddelkov, organizirajo predavanja in umetniške krožke.

V Centralnih komitetih sindikatov obstojajo posebni oddelki za kulturno delo.

Celokupno kulturno-prosvetno delo sindikatov vodi kulturni oddelek VCSPS.

Zaradi velike materialne podpore, materialnih sredstev in kvalificiranih kadrov, ki jih imajo Sovjetski sindikati, imajo ti vse možnosti, da se ustvari kulturno-prosvetno delo, ki je značilno po obsegu in zanimivo po vsebini. I. Lvov

Ob obletnici smrti zavednega delavca, generallajtnanta Franceta Rozmana - Staneta

Pred letom dni, 7. novembra 1944, je postal žrtev hotenja, da bi partizansko orožje čim bolj obvladalo, prav pri preizkušnji učinkovitosti novega m'nometa generallajtnant Franc Rozman-Stane, komandant Glavnega štaba NOV in POS, imetnik reda Suvorova II. stopnje Sovjetske zveze in reda Partizanske zvezde I. stopnje. Obnemem z njim sta padla njegova zvesta spremljevalca starejši vodnik Jug in vodnik Tomček.

Komandant Stane se je rodil v mali gozdniški vasi, v Sp. Pirničah pri Medvodah l. 1912. Očeta skoraj ni poznal, ker mu je padel v prvi svetovni vojni in tako so morali otroci že zgodaj v svet za delom, za kruhom. France je služil najprej kot pastirček, kasneje pa se je sel učil v Ljubljano za peka k mojstru Climpermanu na Šmartinsko cesto.

Že ko je služil vojske v Petrovaradinski pekarski četi, se je zanimal za vse, kar je bilo v zvezi z vojaščinjo. Že takrat je bilo njegovo hrepenenje biti vojak in ves čas so ga spremljale sanje, iti v svet. To željo je bržkone podedoval po njegovem očetu, kateremu je bil vojaški poklic prav tako življenjski ideal.

Po odušenem vojaškem roku je vzel v naem pekarno in gostilno v Medvodah. Ko je začela vojna Italije z Abesinijo, je spet prišla do izraza njegova tiha, a velika želja — postati vojak, ki je dobila zdaj pravo lice. Sklenil je iti Abesincom na pomoč s preprostim načrtom, javiti se kot prostovoljec v italiansko armado, kot italijanski vojak priti na bojišče in prebegniti k Abesincom. Ko mu ta načrt ni uspel, se je vrnil iz Italije domov.

Prav v tem času so v Španiji začeli fašisti svojo revolto proti vidi ljudske fronte in takrat se je France Rozman odločil, da pojde braniti ljudsko demokracijo na to bojišče. Bilo je to leta 1937. V Španiji je bil najprej vojak, kasneje pa je vršil posle tolmača pri sovjetski misiji. Vendar ga je njegova želja, razviti čim bolj svoje moči in se vojaško izpopolniti, gnala vedno naprej. Tako je postal instruktor na Ofcirski šoli in kmalu nato komandir čete. Med borci in tovaršji je bil neverjetno priljubljen.

Takrat je začel ves reakcionarni svet, s fašističnimi Italijo in Nemčijo na čelu, pomagati generalu Francu, ki je tako lahko porazil republikansko Španijo. France Rozman se je prostovoljno javil za obrambo umik republikanske armade in prebivalstva pod Pireneji. Kot komandant bataljona je tako pripomogel, da so se mnogi begunci lahko srečno zatekli v Francijo.

V Franciji je bil najprej v taborišču St. Cyprienne, kmalu pa so ga prenesli na drugimi Jugoslavlani v taborišče Gurs. Tudi v taboriščih je bil med prvimi borci za logorske kolektive. Stal je na čelu borbe proti agentom Gestapa in OVRE, ki so hoteli demoralizirati skupnost teh bor-

cev. Kot član Komunistične partije so je boril za čistost njene linije tudi v času največje krize, ko je bila partija v Franciji prepovedana. Ko je francoska policija napadla taborišče, se je kot najožji sodelavec Koste Nadja postavil na čelo internacionalnih brigad. Takrat je bilo 80 borcev, med njimi tudi Stane — vrženih v zapor, dosegli pa so ogromno moralno zmago.

Po padcu L'ége-a je bil premeščen v kazensko taborišče Vernet, po zmagi Nemčije pa so bili vsi Jugoslavlani poslani na prisilno delo v Nemčijo. Ob tej priliki je Stane pobegnil v Jugoslavijo in se takoj priključil narodno-osvobodilni vojski v domovini.

Kot partizan je postal Stane kmalu komandant raznih ednic in njegova pot je bila ena sama epopeja dobro uspešnih akcij in zmagoslavnih pohodov. Pod njegovim vodstvom se je posebno proslavila II. grupa partizanskih odredov na Štajerskem. Junija 1943. leta je bil imenovan za komandanta Glavnega štaba NOV in POS. Dobl je čin generalmajorja, septembra 1944 pa je bil povčan v generallajtnanta in odlikovan z redom Partizanske zvezde I. stopnje, Sovjetska zveza pa ga je odlikovala za njegove zasluge z visokim odlikovanjem Suvorova II. stopnje.

Po smrti je bil imenovan za narodnega heroja.

Komandant Stane se je posebno odlikoval po temeljitim delu in kot izredno dober strateg in taktik ter neustrašen borec. Sam s svojim zgledom je učil borce junštva in pogumneja prenašanja žrtev. In kar je glavno — bil je poleg vseh teh odlik vsekokoli človek.

Generallajtnant France Rozman-Stane je bil resnični in velik komandant, ki je znal voditi naše borce v borbo, in ki je znal na čelu teh neustrašnih junakov zmagovati. Njegova smrt je bila za našo vojsko, za nas vse, ena največjih izgub, to-

da ta njegova vojska je bila že vjena smrti in izgub, ker je bila že prekaljena. Takrat smo skrivali bolečo, ki nas je vse tako neizmerno dušila, skrivali smo jo in stiskali pesti. Ob grobu pa smo mu objublili, da bomo nadaljevali skupno pričetno delo, da bomo dosegli izpolniti njegovo oporo — zmago.

In danes, ko slavimo obletnico njegove smrti, smo to delo v veliki meri izpolnili, dokončali. Osvobodili smo to zemljo, ki je pomena pokojnemu Stanetu več kot življenje, ki mu je bila vse. Mirno si bo lahko odpočil v tej zemlji naš Stane, odpočil od mnogih naporov. Stane živi in bo živel v srcu slehernega izmed nas, v srcih naših otrok kot junak in vzornik, ki nas je vodil v borbi in učil, kako je treba ljubiti to zemljo, kako je treba biti zvest svojemu narodu.

Grafični delavci in delavke nočejo tiskati Grobovega časopisa „Demokracija“

Grafični delavci in delavke, zaposleni v tiskarni „Gospodarski pregled“, v kateri se poleg ostalega tiska tudi časopis „Demokracija“, izjavljajo sledeče:

„Ko je izšla prva številka časopisa „Demokracija“ smo videli, da je vsebnost tega časopisa naperjena proti pridobitvam štiriletni osvobodilne borbe, v kateri je naše ljudstvo dalo življenja svojih najboljših snov. Vsebinski slededih števil „Demokracije“ nas je še bolj prepričala o reakcionarnem protiljudskem značaju tega časopisa.

Ker branimo pridobitve narodno-osvobodilne borbe v zavezi, da s tem branimo tudi svoje lastne interese, smo predlagali upravi naše zveze, da ustavimo tiskanje tega časopisa. Uprava naše zveze je razumela našo pravico, da ne bi omogočili domačim in tujim reakcijam kritični in mednarodni javnosti lažne vesti, da pri nas nima svobode tako zvana opozicija.“

Beograd, 25. oktobra 1945.

Zmudrajmo z volivami ostanek reakcije, ki še vedno brezupno kriči: »Volitve ne bo!«

MAKSIM GORKI:

Pravljica resničnosti

Famlad je. Sonce sije. Vsi ljudje so veseli, celo ženske šipe kamenitih hiš se mi o smehljajo.

Po cestah malega mesta valovi praznične oblečena množica. Vse mesto je pokonci — delavci, vjaki, meštani, duhovniki, uradniki ribiči. Vsi čutijo v krvi podmlad, glasno govore, se smejejo, šalijo in prepevajo. Kakor v nekem velikem zdravem telesu tako narašča v vseh veselje do življenja.

Pisani sončniki klobučki gospa, rdeči in modri baončki otrok so kakor čudovito kamenje na sijajnem oblačilu pravljice kralja vidiš vsepovsod smejejo in veselo obraze otrok, teh veselih gospodarjev sveta.

Bledo zeleno listje drevja, zavito v popkih, se že ni razvilo in žejno vsrkevka sončne žarke. Iz daljine se glasi semkaj godba v vabljivih glasovih.

Zdi se ti kakor da bi ljudje hoteli prestat vse slabo in kakor, da naj bi bil včerajšnji dan zadnji dan težkega, zatiranega življenja, ki jim je postalo že gnusno. Danes pa so se vsi zbudili kakor otroci z vedrimi obrazi, z močnim veselim

zaupanjem in z upanjem v sebe in na nepremagljivost svoje naloge, pred katero se mora vse uklanjati. In tako gredo združeno odločnih korakov bodočnosti naproti!

Ce si zagledal v tem živem vrvenju veselih ljudi žalosten obraz, si se začudil, bil si potr in slabe volje. Ob roki neke mlade ženske je šel visok, močan mož, ki gotovo ni bil več ko trideset let star, toda imel je že očela osivele lase. V roki je držal klobuk njegova okrogla glava se je svetilkala srebrno slok, zdrav obraz je bil miren in mrk od večne žalosti. — Velike, žalostne, polzaprte oči so gledale tako, kakor znajo zreti v svet samo oči človeka, ki nosi s seboj globoko bolečino in je ne more nikdar pozabiti.

»Pazljivo si ogledaj ta par, posebno moža, mi je rekel moj tovariš. «Doživel je eno izmed dram, ki se dogajata dandanašnji vse česte v delavskih plasteh severne Italije.»

In tovariši mi je pripovedoval:

»Ta mož je urednik tukajšnjega delavskega lističa, nekdanji sobni slikar. Ena izmed narav, ki jim njih znanje postane vera in katerih vera je močnejše vzpla-

meni željo za znanostjo... Pred morebiti petimi leti je srečal v nekem krožku, v katerem je sodeloval, dekle, ki je takoj obrnilo njegovo pozornost nase. Tukaj so se ženske dobro naučile verovati molče in ne najmo. Stoletja so se duhovniški trudili, da bi to njihovo lastnost razvili, kar se jim je tudi izredno posrečilo.

... Torej, dekle je videl večkrat, znala je govoriti in spraševati v njenih vprašanjih je vedno čutil poleg njejnega strmenja nad njegovimi idejami neprikrit, nezaupanje proti njemu, da, večkrat celo bojazen in stud pred njegovimi besedami. Toda vsakokrat, kadar je omenil religijo, je pustil v dekletovih očeh nekaj kakor sovraštvo in preziranje in če je ona kaj vprašala, so njene besede zvenele sovražno in njen mehki glas je bil kakor s trupom napojen. Bilo je jasno, da je poznala antisocialistično literaturo in da v tem krožku ni uživala nič manjšega zaupanja kot on.

Tu v Italiji ravno z ženami mnogo bolj preprosto in robato kakor v Rusiji in do zadnjega časa so dale Italijanke tudi v dejanju mnogo poudara za to. Ker niso imele za nobeno drugo reč zanimanja razen za cerkev, jim je bilo kulturno delo moških tuje. Zato tudi niso razumele njegovega pomena.

Njegovo moško samoljubje je bilo rajno, njegov poklic izkušenega agitatorja je trpel zaradi spopadov z dekletom. Postal je zloben, jezen in se je večkrat lotil z uspehom, vračala mu je milo, za drago

in ga prisilila, ker jo je moral spoštovati mimo svoje volje, da se je pripravil na predavanje v svojem krožku s posebno skrbnostjo.

Kadar je govoril o sramotni sedanjosti, o zatiranju človeka, o pohablenosti njegovega telesa in njegove duše in kadar je pred poslušalci odkrival silko boljše bodočnosti, je gledal pred seboj njen popolnoma spremenjen obraz. Potem je poslušala njegove besede z ogorčenjem pametne, močne žene, ki ji je peza življenja dobro poznana in z zaupljivim pohlepom otroka, ki poslušal krasno pravljico, ki vzbuja v njegovi prav tako krasni, čuteči duši sorodne glasove.

To je vzbudilo pri njem skorajda občutje zmagovalca nad močnim nasprotnikom, ki bi moral biti v bodočnosti izvrsten tovariš in hraber vojda.

Ta dvoboj je trajal skoro eno leto, ne da bi kdo izmed njiju začutil željo, da bi se bliže seznanil z nasprotnikom in nadaljeval boj iz oči v oči, dokler ni končno on stočil prvi nasproti!

»Gospodična, vi ste moja stalna nasprotnica. Ali ne mislite, da bi bilo v interesu stvari bolje, če bi se pobilže seznanila.«

Privolila je rada, toda že po prvih besedah je vzplamtel med njima boj. Deklica je z največjo silo zagovarjala cerkev kot edino pravežališče, kjer se lahko, trudi in izmučeni človek duševno izpočije; tu pred obličjem Madone so vsi, brez ozira na osebo, enako vredni in enako

bedni. Odgovoril ji je na to, da ljudje ne smejo mirovati, marveč morajo se boriti, kajti stanovska enakost je nemogoča brez enakosti materialnih dobrin...

Od takrat so izpolnjevali ti razgovori vse njeno življenje. Ta neskončni, strastni prepri se je nadaljeval pri vsakem sestanku in z vsakim dnem se je jasneje razvijalo grobo, nespremenljivo nasprotje njenih nazorov.

Zanj je bilo življenje boj za razširjanje znanja, za zmago nad naravnimi silami, boj za pokoritev skrivnostnih sil človekovi volji. Vsi ljudje bi morali biti pripravljeni na isti način za ta boj, čigar končni cilj je bila prostost in zmaga razuma, zmaga te edine, najmočnejše sile, ki zavedno deluje na svetu. Zanj pa je narobe obstojalo življenje v dolgem, mučnem človekovem žrtvovanju, v podrejanju razuma oni skrivnostni volji, katere postava in namenji so znani le duhovniku.

Prižadel jo je vprašal: »Kakaj pa obiskujete moja predavanja? Kaj pričakujete od socializma?«

Zalostno je odgovorila: »Vem, da grešim in si sama sebe nasprotujem. Toda tako lep vas je poslušati in sanjati o možnosti obče človeške sreče.«

Posebno lepa ni bila, nežne postave, imela je pameten obraz in velike oči, ki so mogle gledati mišo, prijazen in trdi. Delala je v tovarni za svilo, živela je s svojo staro materjo hromim očetom in mlajšo sestro, ki je obiskovala rokodelsko šolo. Včasih je bila vesela, ne glasna, to-

